

STUDIU

PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ DIN RAIONUL UNGHENI

Autor: Denis Zacon

Prezentul studiu de evaluare a pieței forței de muncă din raionul Ungheni a fost elaborat în cadrul proiectului „O șansă pentru a Fi. Integrarea pe piața muncii a persoanelor defavorizate”, implementat de AO Asociație de Educație Civică „Viitorul Începe Azi” cu asistență tehnică oferită de Programul EU4Moldova: Regiuni-cheie, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD și UNICEF.

Această publicație este realizată în cadrul Programului „EU4Moldova: regiuni-cheie”, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD și UNICEF.

Opiniile exprimate în această lucrare aparțin autorului și nu reflectă neapărat opinia oficială a Delegației Uniunii Europene, PNUD sau UNICEF.

Cuprins

Lista figurilor și tabelelor	1
Abrevieri	5
Introducere.....	6
I. Sumar executiv	7
II. Metodologie	9
III. Caracteristicile demografice și social-economice ale pieței muncii în raionul Ungheni	10
IV. Profilul populației economic active din raionul Ungheni	15
V. Ocuparea forței de muncă în raion	20
VI. Analiza aspectelor calitative ale ocupării.....	29
VII. Populația inactivă și particularitățile șomajului.....	33
VIII. Politici și strategii orientate spre stimularea ocupării forței de muncă în raion	37
IX. Concluzii și recomandări.....	40

Lista figurilor

Figura 1 - Populația stabilă pe grupe de vârstă	11
Figura 2 - Populația cu reședință obișnuită pe grupe de vârstă	12
Figura 3 - Repartizarea populației pe medii	13
Figura 4 - Previziune pentru anii 2025-2040	13
Figura 5 - Efectivul forței de muncă în raionul Ungheni, 15-64 ani	15
Figura 6 - Efectivul forței de muncă pe sexe	16
Figura 7 - Efectivul forței de muncă pe medii	16
Figura 8 - Efectivul forței de muncă (populația stabilă)	17
Figura 9 - Efectivul forței de muncă (populația cu reședință obișnuită)	17
Figura 10 - Dinamica de îmbătrânire a populației	18
Figura 11 - Rata totală de fertilitate	19
Figura 12 - Numărul persoanelor în vârstă de 60 de ani și peste la 100 de locuitori	19
Figura 13 - Rata de ocupare	21
Figura 14 - Efectivul de salariați public/ privat	27
Figura 15 - Efectivul angajaților	30
Figura 16 - Plățile salariale după forme de proprietate	32
Figura 17 - Plățile salariale după criteriul gender	32
Figura 18 - Număr de șomeri	35
Figura 19 - Efectivul populației economic inactive	36
Figura 20 - Efectivul forței de muncă	37

Lista tabelelor

Tabel 1 - Populația raionului Ungheni	11
Tabel 2 - Populația raionului Ungheni dezagregată pe localități	14
Tabel 3 - Migrația internă a populației raionului Ungheni	20
Tabel 4 - Estimarea populației ocupate în raionul Ungheni pe criterii demografice	21
Tabel 5 - Estimarea numărului de angajați după grupe de ocupații în raionul Ungheni	23
Tabel 6 - Gospodăriile țărănești din raionul Ungheni	23
Tabel 7 - Locurile de muncă dezagregate pe localități	24
Tabel 8 - Numărul de angajați în sectorul formal după forme de proprietate	26
Tabel 9 - Întreprinderile active din raionul Ungheni	27
Tabel 10 - Numărul de angajați triat pe domenii din raionul Ungheni	28
Tabel 11 - Mobilitatea angajaților în cursul anului	30
Tabel 12 - Posturi vacante în raionul Ungheni disponibile pe platformele de angajare	31
Tabel 13 - Câștigul salarial mediu lunar brut pe activități economice	33
Tabel 14 - Efectivul și structura șomajului înregistrat	35

Abrevieri

UE – Uniunea Europeană

PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

UNICEF – Fondul pentru Copii al Națiunilor Unite

PIB – Prodos Intern Brut

CNAM – Compania Națională de Asigurări în Medicină

CNAS – Casa Națională de Asigurări Sociale

BNS – Biroul Național de Statistică

ZEL – Zona Economică Liberă

ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă

MF – Ministerul Finanțelor

SNOFM – Strategia Națională de Ocupare a Forței de Muncă

Introducere

Prezentul studiu a fost elaborat în cadrul proiectului „O Șansă pentru a Fi. Integrarea pe piața muncii a persoanelor defavorizate”, implementat de AO Asociația de Educație Civică „Viitorul Începe Azi” cu asistență tehnică, oferită în cadrul Programului „EU4Moldova: Regiuni-cheie”, finanțat de UE și implementat de PNUD și UNICEF.

Scopul studiului a fost evaluarea multidimensională a pieței muncii din raionul Ungheni prin prisma resurselor umane disponibile și dinamicii acesteia. Studiarea efectivului forței de muncă este importantă pentru planificarea instituțională, deoarece oferă o imagine de ansamblu asupra pieței forței de muncă din regiune. Aceasta poate ajuta autoritățile locale să ajusteze unele decizii cu privire la modul în care pot sprijini dezvoltarea economică și crearea de locuri de muncă în regiune.

În studiul respectiv au fost utilizate date actualizate, care pot ajuta autoritățile să ia decizii cu privire la modul în care pot atrage noi companii și investitori, sprijini dezvoltarea afacerilor locale și încuraja crearea de locuri de muncă pentru persoanele necalificate, în baza informațiilor privind efectivul forței de muncă la zi, dar și în dinamică, pentru ultimii 9 ani. Totodată, aceste informații pot ajuta autoritățile locale să ia măsuri pentru a aborda problemele specifice pieței forței de muncă din regiune, cum ar fi, spre exemplu, populația economic inactivă.

Procesele migraționale foarte dinamice la momentul de față duc la exodul populației, ceea ce necesită acțiuni rapide și eficiente din partea autorităților, pentru stimularea creării de noi locuri de muncă prin încurajarea investițiilor private. În acest sens, în municipiul Ungheni există o zonă economică liberă, unde pot fi atrase noi investiții. Totodată, este nevoie de programe de încurajare a întreprinderilor mici și mijlocii ca să creeze noi locuri de muncă, inclusiv prin oferirea de spații din patrimoniul public, care să stimuleze și să urgenteze aceste procese. Aspectul ce ține de efectivul forței de muncă necalificată trebuie abordat prin elaborarea de programe de formare profesională și de oportunități de învățare continuă, pentru a îmbunătăți abilitățile și competențele celor care sunt în căutarea unui loc de muncă. Din perspectiva gender, este importantă facilitarea accesului la asistență financiară și la servicii de îngrijire a copiilor, astfel ca să fie încurajate mai multe femei să se integreze pe piața muncii. O categorie de cetățeni importantă, care poate produce valoare economiei locale, sunt persoanele în etate. Și pentru ele trebuie create oportunități de integrare pe piața muncii. De notat că majoritatea acestor aspecte sunt prevăzute direct sau colateral în strategia municipală și cea raională de dezvoltare socio-economică, dar și în strategiile naționale.

În procesul de elaborare a studiului, s-a recurs la o serie de metode de cercetare, atât pentru colectarea datelor, cât și pentru fundamentarea concluziilor, printr-o analiză multidimensională a tuturor factorilor. Totodată, lipsa de date, seriile întrerupte de date și diferența de date pe care le oferă diferite autorități publice au reprezentat principalele provocări și, reieșind din această stare de fapt, am ales și am utilizat diferite metode de captare și scale de măsurare, pentru a evalua cu o acuratețe cât mai ridicată cei mai relevanți indicatori pentru piața muncii din raionul Ungheni.

Rezultatele cercetării sunt adresate autorităților publice locale de nivelul unu și, respectiv, doi, Agenției de Ocupare a Forței de Muncă Ungheni, instituțiilor profesionale de învățământ din Ungheni, investitorilor, donatorilor, organizațiilor societății civile și altor actori interesați de domeniul ocupării forței de muncă din raionul Ungheni și pot servi drept suport analitic pentru formularea unei viziuni asupra situației actuale a forței de muncă.

I. Sumar executiv

Raionul Ungheni este unul dintre cele 32 de unități administrativ-teritoriale de nivelul doi din Republica Moldova. Conform datelor BNS, se situează pe locul 4 după numărul populației stabile, cu un număr estimativ de 115.500 de persoane, care aveau reședința oficială în raionul Ungheni în anul 2022. Totodată, ca și alte regiuni din Republica Moldova, raionul Ungheni este supus unor procese migraționale active, fapt care, conform estimărilor noastre, a condus la emigrarea unei părți importante a populației, în special a celei apte de muncă. Numărul populației emigrante a constiuit, în anul 2022, 29.600 de cetățeni, această cifră fiind dedusă cu ajutorul datelor publicate de BNS, și anume, diferența dintre populația cu reședință oficială din raionul Ungheni (populația stabilă, 115.500 cetățeni) și populația care locuiește de facto în raion (populația cu reședință obișnuită, 85.900 de cetățeni). Conform estimărilor noastre, în anul 2022, în raionul Ungheni, din cele 85.900 de persoane care locuiau de facto în raion, 32% erau în cele două orașe (Ungheni și Cornești), iar 68% din populație - în localitățile rurale.

Cu regret, parte a fluxurilor migraționale au fost, în special, cetățenii cu vârsta cuprinsă între 25 și 34 de ani. 44% din această categorie de vârstă sunt antrenați în procese migraționale, aspect care are un impact negativ asupra raionului atât din perspectiva economică, cât și socială. Chiar dacă la nivel de indicatori, precum: îmbătrânirea populației, rata de fertilitate și numărul persoanelor cu vârsta de peste 60 de ani la 100 de locuitori, raionul Ungheni stă mai bine decât media pe țară, dinamica demografică din ultimii 9 ani este negativă, ceea ce a avut repercusiuni directe și asupra efectivului forței de muncă cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani. Astfel, din anul 2014 și până în 2022, efectivul forței de muncă a cunoscut o scădere dramatică de 15,2%, de la 68.153 până la 57.765. Din cei 57.765 de cetățeni ce constituiau forța de muncă în anul 2022, 18.900 locuiau în mediul urban și 38.700 - în mediul rural. Dezagregat pe sexe, avem un efectiv de 29.447 bărbați și 28.318 femei, proporțiile fiind aproape egale în mediul rural, cât și în cel urban.

Un aspect pozitiv îl reprezintă numărul de întreprinderi active, care a cunoscut o creștere de circa 10% în ultimii 9 ani, atingând cifra de 1.103 în anul 2021. Activitatea economică a întreprinderilor poate fi descrisă și printr-un salt calitativ. De exemplu, cifra de afaceri a întreprinderilor active în perioada de referință a crescut de la 3,3 mlrd lei în 2014, la 5 mlrd lei în 2020. Totodată, creșterea cifrelor de afaceri a condus și la creșterea semnificativă a fondurilor salariale, care s-au majorat de la 246 mln lei în 2014 la 474 mln lei în 2019. Acest fapt a condus și la majorarea numărului de angajați în sectorul real, care a crescut cu circa 1.500 de angajați, de la 6.587 în anul 2014, la 8.126 în anul 2020. Totodată, s-a atestat o scădere de 8% a angajaților din sectorul public, care constituiau, în anul 2020, 7.592 de persoane. Chiar dacă numărul de salariați, în special din sectorul privat, a cunoscut o creștere

pozitivă până în anul 2020, cifrele pentru anul 2021 au fost în scădere. Astfel, raportat la numărul de salariați din anul 2014, a existat o dinamică negativă nesemnificativă. Conform estimărilor noastre, în anul 2021, în raionul Ungheni numărul total de angajaților era de 21.100 persoane, dintre care: 8.126 în sectorul privat, 7.861 în sectorul public și 4.200 în sectorul informal.

Triat pe activități economice, putem constata că majoritatea angajaților din sectorul public activează în: educație, asistență socială și sănătate. În domeniul privat, majoritatea angajaților sunt antrenați în agricultură, construcții și industrie. Pentru sectorul informal nu există date oficiale, dar din studiile făcute la nivel național se atestă că majoritatea angajaților din sectorul respectiv sunt antrenați în construcții și agricultură. Totodată, putem constata că, din perspectiva salarială, sectorul public este mai atrăgător, cu salarii mai ridicate cu 7-10% decât în sectorul privat. Din perspectiva gender, salariile sunt balansate, iar în anul 2021, salariul mediu al femeilor a fost mai mare decât al bărbaților.

Conform celor mai rezervate prognoze, în raionul Ungheni există minimum 37.000 de cetățeni, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani, care nu sunt încadrați în câmpul muncii și nici antrenați în procese migraționale. Circa 7.500 din ei sunt tineri cu vârsta între 15 și 21 ani, care sau își fac studiile, sau nu pot activa din motive de sănătate. Totodată, potrivit datelor AOFM Ungheni, în primele 9 luni ale anului 2022, 590 de persoane au fost înregistrate oficial ca șomeri, dintre care 96 au fost încadrate în câmpul muncii. În ceea ce privește șomajul, indicatorii au fost într-o continuă scădere începând cu anul 2015, când numărul șomerilor a fost de 1.300 de persoane înregistrare.

Efectivul atât de mare de populație economic inactivă derivă și din lipsa locurilor de muncă. Conform datelor oficiale, în ultimii ani, în raionul Ungheni sunt aproximativ 500 posturi de muncă vacante. Totodată, în cadrul cercetării am încercat să identificăm aceste poziții din perspectiva unei persoane care caută un loc de muncă și am constatat o paletă de oferte austeră pe platformele comerciale de căutare. Astfel, pe majoritatea platformelor unde angajatorii postează locurile de muncă vacante erau disponibile între 10 și 80 de posturi, iar aproximativ 30% dintre acestea erau poziții outsource sau lucru de acasă pentru persoane cu anumite abilități specifice, foarte căutate pe piața muncii, cum ar fi cunoașterea limbii engleze sau a domeniului tehnologiilor informaționale.

Dincolo de provocările cu care se confruntă în prezent raionul Ungheni, este evident contextul pozitiv actual pentru o dezvoltare cadentată a economiei locale. Acesta reiese din: așezarea geografică limitrofă Uniunii Europene, infrastructura feroviară cu trecere la ecartament european, zona economică liberă, atenția deosebită din partea autorităților centrale (oraș pol de creștere) și a donatorilor externi (Programul EU4Moldova: Regiuni-cheie), prezența a 3 instituții de învățământ profesional (2 colegii și o școală profesională), peste 37.000 brațe de muncă disponibile.

II. Metodologie

În prezentul studiu a fost utilizat un design de cercetare calitativă, pentru a evalua cât mai comprehensiv ocuparea forței de muncă în raionul Ungheni. Cercetarea calitativă este potrivită pentru acest tip de studiu, deoarece permite o înțelegere aprofundată a efectivului forței de muncă, dinamica acestuia, care este corelată cu numărul populației, factorii care influențează piața muncii și eficacitatea politicilor publice implementate sau în curs de implementare.

Datele privind numărul populației și al forței de muncă din raionul Ungheni au fost luate exclusiv din informațiile disponibile în banca de date și în alte surse oficiale ale Biroului Național de Statistică. BNS utilizează trei metodologii de calcul al populației, pe care le-am utilizat în analiza noastră și pe care le veți regăsi în studiu:¹

Populația cu reședință obișnuită – numărul persoanelor care au locuit preponderent în ultimele 12 luni pe teritoriul Republicii Moldova, indiferent de absențele temporare (în scopul recreării, vacanței, vizitelor la rude și prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase etc.).

Populație stabilă – numărul persoanelor care au domiciliul stabil pe teritoriul respectiv, inclusiv persoanele absente temporar.

Numărul populației prezente se determină în baza rezultatelor recensământului din anul 2004 și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie oficial înregistrate în anul de referință. Totodată, se ia în considerație schimbarea numărului populației în urma reorganizării teritorial-administrative.

În cadrul studiului am făcut uz, în special, de datele populației cu reședință obișnuită, deoarece anume această metodologie utilizează standardele internaționale de calcul al populației și țin cont atât de numărul persoanelor care pleacă, cât și de cele care revin în țară. Totodată, pentru a avea o viziune comparativă, am contrapus aceste date cu populația stabilă.

Cele mai importante metode de cercetare utilizate în cadrul studiului au fost următoarele:

Interviuri. În procesul de elaborare a studiului, am realizat 6 interviuri face-to-face și telefonice cu funcționari publici din cadrul Biroului Național de Statistică, Agenției Naționale privind Ocuparea Forței de Muncă, precum și cu autorii platformei gislocal.md.

Metoda cantitativă. Deoarece studiul și-a propus să vină cu o evaluare generală privind piața muncii din întregul raion, colectarea datelor s-a realizat exclusiv prin metoda cantitativă. Aproximativ 30% din date au fost preluate din banca de date a BNS, alte 30% - din diferite rapoarte și analize realizate de specialiștii BNS. Celelalte nu au fost disponibile în surse deschise, astfel că au fost depuse 3 solicitări de date pentru a fi extrase individual pentru necesitățile studiului.

¹ <https://statbank.statistica.md/PxWeb/Resources/PX/Databases/60%20Statistica%20regionala/02%20POP/Populatia.pdf>

Analiza statistică. Această metodă științifică a fost utilizată în special pentru analiza datelor pentru anul 2014, atunci când, datorită Recensământului populației și al locuințelor, au fost disponibile cele mai ample date. Diferența semnificativă dintre datele anuale ale BNS, alte surse disponibile și recensământ au fost supuse cercetării inductive, pentru a putea realiza estimările din studiu.

Analiză de conținut. A fost examinat conținutul din diverse platforme de angajare, pentru o înțelegere mai detaliată a ofertelor de muncă pentru locuitorii raionului Ungheni.

Analiza documentelor. În procesul de elaborare a studiului, am apelat la identificarea, analiza și preluarea de informații relevante din unele documente existente la nivel de raion, de țară și spațiul comunitar.

Metoda analitică. În baza acestei metodologii, am încercat să descompunem datele existente în elemente mai detaliate, pentru a genera analogii și a înțelege mai profund cum decurg procesele pe piața muncii din raion.

În lipsa unor cifre dezagregate la nivel de raion, în studiu au fost realizate anumite estimări:

1. Exodul populației a fost calculat reieșind din diferența populației stabile și cea cu reședință obișnuită.
2. Forța de muncă informală, rata de ocupare și profilul socio-economic al angajaților au fost stabilite prin extrapolarea datelor de la nivel de Regiune de Dezvoltare Centru.
3. Estimarea privind fracțiunea de populație economic inactivă din motive obiective (studii, starea de sănătate) din efectivul forței de muncă a fost realizată prin extrapolarea datelor de la ultimul recensământ.
4. Rata de ocupare per localitate a fost estimată din numărul de locuri de muncă (GisLocal) și al populației (BNS).

Acest studiu este constrâns de lipsa unor seturi de date dezagregate la nivel de localități, grupuri sociale, sectoare ale economiei locale, alți indicatori statistici importanți, care sunt colectați doar la nivel de regiuni de dezvoltare sau la nivel de țară. Cele mai ample și comprehensive date sunt disponibile în cadrul recensămintelor populației și locuințelor, care se desfășoară o dată la zece ani. Astfel, pentru o viziune detaliată, actualizată și cu un grad de acuratețe a datelor înalt, recomandăm elaborarea unui studiu similar în anul 2025, când vor fi disponibile date și indicatori actualizați per fiecare localitate și grup social de la Recensământul Populației și Locuințelor din 2024.

III. Caracteristicile demografice și social-economice ale pieței muncii în raionul Ungheni

Date actualizate privind efectivul, dinamica, repartizarea administrativ-teritorială, caracteristicile socio-economice ale populației din raionul Ungheni pot fi colectate doar fragmentar. Biroul Național de Statistică colectează date despre numărul populației și caracteristicile acesteia după câteva metodologii diferite, unele fiind colectate regulat cu mici ajustări de metodologie pe parcursul anilor, alte date pot fi găsite doar în serii întrerupte.

Astfel, conform datelor disponibile, în funcție de modelul și scopul calculării, populația raionului Ungheni variază de la 85.909 (populația cu reședință obișnuită la 1 ianuarie 2022), la 103.337 (populația prezentă în anul 2022) și 116.705 (populația stabilă în anul 2019). Totodată, conform ultimului Recensământ al populației și al locuințelor din anul 2014, raionul Ungheni avea o populație prezentă de 101.064.² Este important de menționat că atât autoritățile publice locale, cât și cele centrale (în special, Ministerul Finanțelor), utilizează ca cifră de referință datele BNS privind populația prezentă.

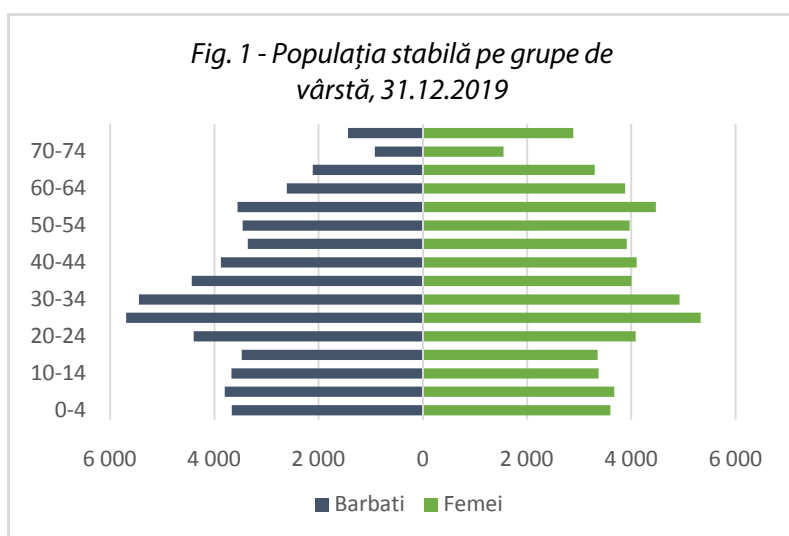
Tabel 1. Populația raionului Ungheni

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Populația obișnuită	96.471	96.113	95.965	94.561	92.862	90.375	88.443	87.217	85.909
Populația stabilă	117.386	117.358	117.267	117.057	117.083	116.705	-	-	115.500
Populația prezentă	111.000	107.800	106.700	106.400	106.200	105.500	103.664	104.011	
Recensământ	101.064	-	-	-	-	-	-	-	-

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Reieșind din dinamica negativă a populației din raionul Ungheni, estimăm că, în anul 2022, populația stabilă a raionului e de circa 115.500 persoane, din care: bărbați - 55.500 și femei - 60.000.

La nivel de dezagregare pe criteriul de mediu și sexe, observăm, în conformitate cu ultimele date disponibile, un număr al populației feminine mai mare cu circa 3 puncte procentuale (în funcție de metodele de calcul). Tendința este mai jalonată pentru cele două orașe: Ungheni și Cornești. Totodată, se observă că, în parametrii de vârstă 25-34 ani, numărul populației este cel mai mare, constituind peste 21.000 de persoane. Acest aspect este foarte important, deoarece persoanele din categoria de vârstă respectivă pot fi instruite mai ușor în diferite domenii de specializare tehnică, pot deprinde independent anumite abilități, care să le ofere posibilitatea să se angajeze în domenii tot mai solicitate de piața regională și globală, inclusiv reieșind din procesele de globalizare, care au o dinamică foarte accelerată. Nu în ultimul rând, această categorie de vârstă este eligibilă pentru diferite programe de internship și profesionalizare, dar și pentru a accede la programe de granturi pentru dezvoltarea afacerilor. Reieșind din statutul de țară candidată la UE, acordat Republicii Moldova în iunie 2022 de către Consiliul European, cetățenii și persoanele

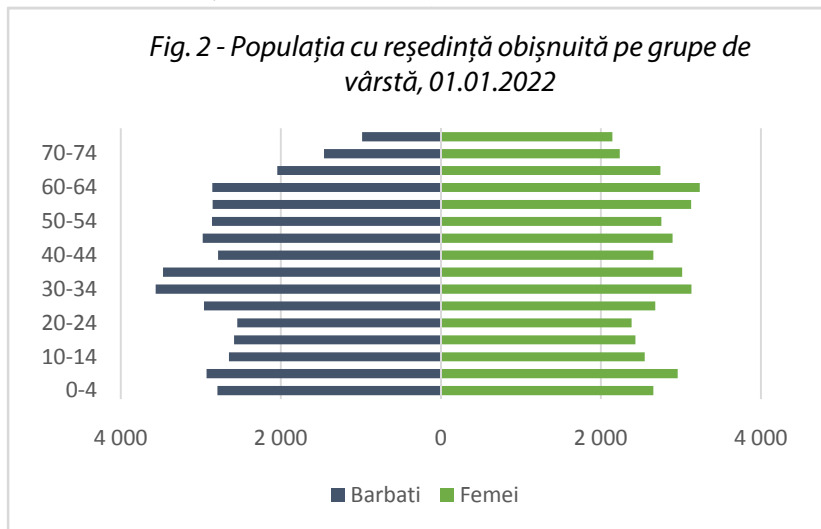
Sursa date: Biroul Național de Statistică

² <https://recensamant.statistica.md/>

juridice din Republica Moldova devin eligibili pentru programele comunitare destinate țărilor candidate, fapt care ar oferi numeroase oportunități de dezvoltare și atragere de fonduri pentru această categorie de persoane.³ Totodată, anume în această categorie de vârstă se nasc cei mai mulți copii, iar rata totală de fertilitate la nivel de raion este influențată inclusiv și de acest aspect. Totuși, trebuie să ținem cont de faptul că aceste cifre promițătoare privind efectivul populației din raionul Ungheni includ și efectivul de populație plecat, care reprezintă un număr impunător.

Conform datelor din 01.01.2022 privind populația cu reședință obișnuită, numărul persoanelor care au locuit preponderent în ultimele 12 luni în raionul Ungheni, indiferent de absențele temporare (în scopul recreării, vacanței, vizitelor la rude și prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase etc.), constituie 85.909 persoane. Dintre acestea, 19,2% sunt copii cu vârsta de până la 15 ani, 67,2% din populație au 15-64 ani, iar 13,6% au 65 sau mai mulți ani. Dezagregat pe sexe, avem 49,2% bărbați și 50,8% femei. Totodată, se observă tendința de creștere a numărului de femei în rândul populației în vârstă. Populația cu reședință obișnuită, spre deosebire de populația stabilă, este mult mai numeroasă în parametrii de vârstă 30-39 ani. Această constatare poate fi explicată prin numărul mare de tineri cu vârsta de 25-34 ani, care emigrează din localitățile raionului Ungheni.

Din câte putem observa, între numărul populației stabile și al celei cu reședință obișnuită, avem o diferență majoră de peste 30.000 de locuitori. Dezagregat pe vârste, această diferență

majoră se formează în parametrii de vârstă de 18-39 de ani. Astfel, pentru populația cu vârsta de 18-22 de ani presupunem că diferența poate fi explicată prin faptul că tinerii preferă să meargă la studii în instituțiile de învățământ superior din Chișinău și în centrele universitare din România. Persoanele din celelalte categorii de vârste cel mai probabil sunt

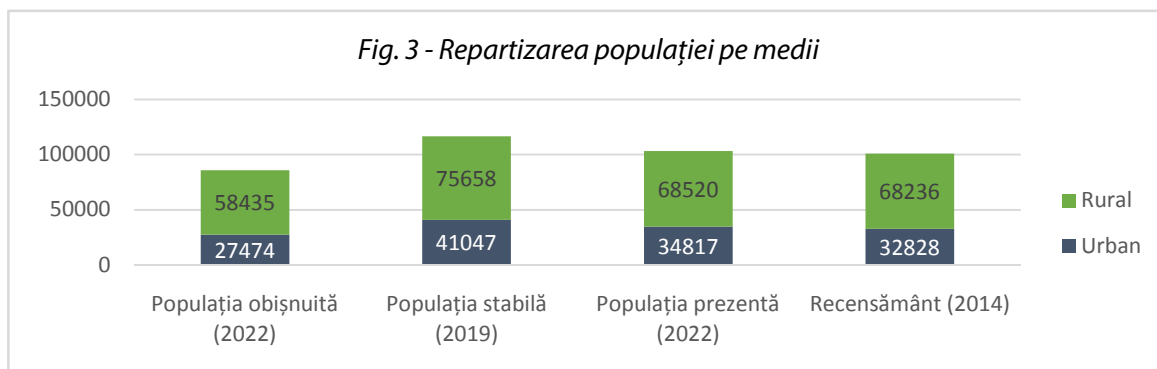
Sursa date: Biroul National de Statistică

angrenate în procesele de emigrare internă, în special în Chișinău; și externă, în Uniunea Europeană.

În ceea ce privește repartizarea populației raionului Ungheni pe medii, cele mai actualizate date relevă că majoritatea populației raionului locuiește în mediul rural. Aceste date pot varia nesemnificativ, în funcție de metodologia de calcul. Astfel, conform datelor privind populația obișnuită, 32% din numărul populației locuiește în mediul urban, iar 68% își are reședința în

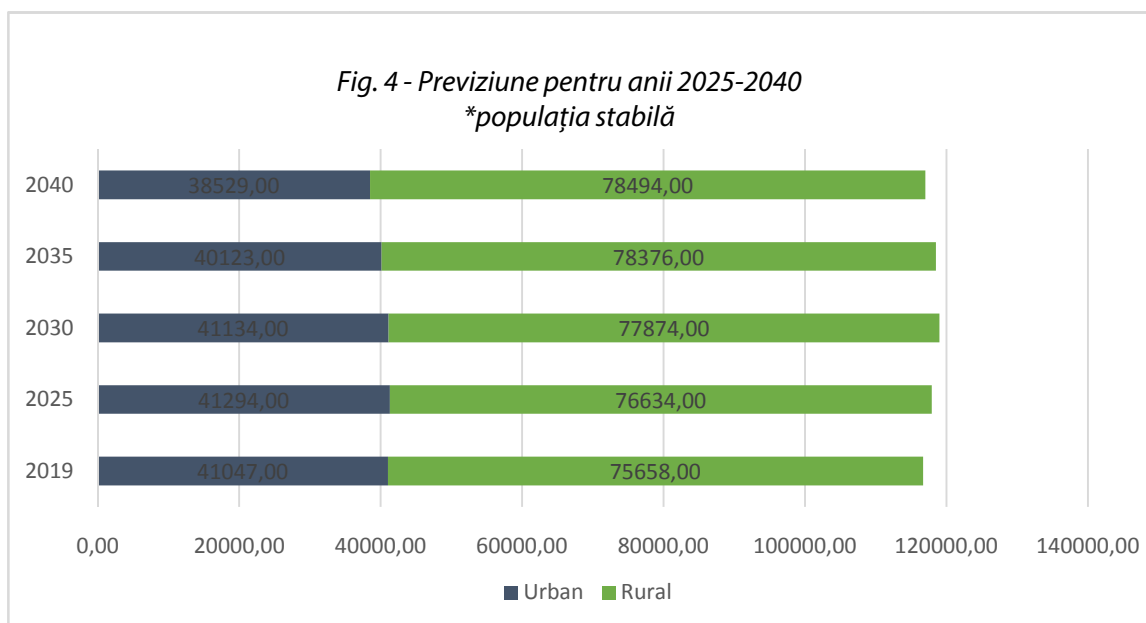
³ <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>

mediul rural. Dacă analizăm datele conform populației stabile, 35,1% din populație locuiește în zona urbană, iar 64,9% - în localitățile rurale. Aceeași tendință se păstrează și pentru celelalte metodologii de calculare a populației din raion, cu diferențe de 3-4 puncte procentuale.⁴

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Conform unei estimări realizate de echipa, care a elaborat Planul regional de amenajare teritorială a raionului Ungheni, populația stabilă a raionului urmează să constituie, până în anul 2040, 117.023 de persoane, cu o creștere ușoară în perioada anilor 2030-2035. Totodată, conform prognozei, se estimează că raportul actual dintre medii nu se va modifica major, fiind vizibilă totuși o creștere ușoară, de 2,2 puncte procentuale, a populației din mediul rural.

Sursa date: Planul regional de amenajare teritorială a raionului Ungheni

⁴ Datele primare au fost preluate din banca de date BNS, calculele au fost realizate de autor.

La nivel de unități administrativ teritoriale de nivelul întâi, date recente dezagregate pe localități au putut fi găsite de la recensământul din anul 2014 și în circularele bugetare ale Ministerului Finanțelor, care utilizează datele livrate de BNS în cadrul metodologiei populației prezente.

Tabel 2. Populația raionului Ungheni dezagregată pe localități

Localitatea/grupe de vârste	Recensământ (2014) ⁵				Populația prezentă (2022) ⁶			
	Total	Până la 15 ani	15-64 ani	65+ ani	Total	Până la 15 ani	15-57/62	58/63+
mun. Ungheni	30.804	5.256	23.237	9.020	32.379	5.650	22.418	4.311
or. Cornești	2.470	482	1.685	2.172	2.438	314	1.639	485
com. Agronomovca	1.000	189	663	280	971	191	585	195
com. Alexeevca	1.093	217	776	137	1.066	205	672	189
com. Boghenii Noi	1.447	248	964	91	1.445	354	797	294
com. Buciumeni	1.266	231	904	217	1.247	238	738	271
s. Bumbăta	2.107	414	1.489	125	2.100	414	1.325	361
s. Bușila	1.746	364	1.246	186	1.739	364	1.073	302
s. Cetireni	1.808	320	1.281	125	1.835	375	1.080	380
s. Chirileni	1.747	328	1.210	193	1.727	339	1.083	305
com. Cioropcani	2.467	407	1.744	192	2.422	463	1.471	488
som. Condrătești	1.098	256	692	290	1.110	238	687	185
s. Cornești	1.945	313	1.358	135	2.003	327	1.297	379
s. Cornova	968	171	675	253	974	183	621	170
s. Costuleni	3.069	595	2.226	113	3.050	703	1.907	440
com. Florițoaia Veche	2.051	423	1.401	230	2.001	415	1.201	385
com. Hîrcești	1.798	343	1.215	212	1.790	348	1.063	379
com. Măcărești	4.192	898	2.850	214	4.312	1.008	2.577	727
s. Măgurele	788	178	515	405	818	175	488	155
com. Mănoilești,	3.143	588	2.277	84	3.133	648	1.971	514
com. Morenii Noi	1.274	293	858	247	1.284	268	827	189
s. Năpădeni	861	165	580	118	849	160	536	153
com. Negurenii Vechi	1.845	358	1.241	104	1.769	347	1.019	403
com. Petrești	4.003	810	2.851	230	4.123	908	2.563	652
com. Pîrlița	5.564	1.020	4.055	318	5.457	1.064	3.433	960
s. Rădenii Vechi	1.614	281	1.085	453	1.596	299	947	350
com. Sculeni	4.750	884	3.325	230	5.001	970	3.145	886
com. Sinești	1.099	224	721	495	1.119	203	661	255
s. Teșcureni	1.006	204	700	139	1.009	183	657	169
com. Todirești	4.125	837	3.005	96	4.116	958	2.578	580
s. Unțești	1.585	325	1.115	268	1.555	304	971	280
com. Valea Mare	3.032	624	2.074	139	3.046	648	1.814	584
com. Zagarancea	3.299	633	2.424	305	3.428	752	2.100	576

Sursa date: Biroul Național de Statistică

⁵ <https://recensamant.statistica.md/>

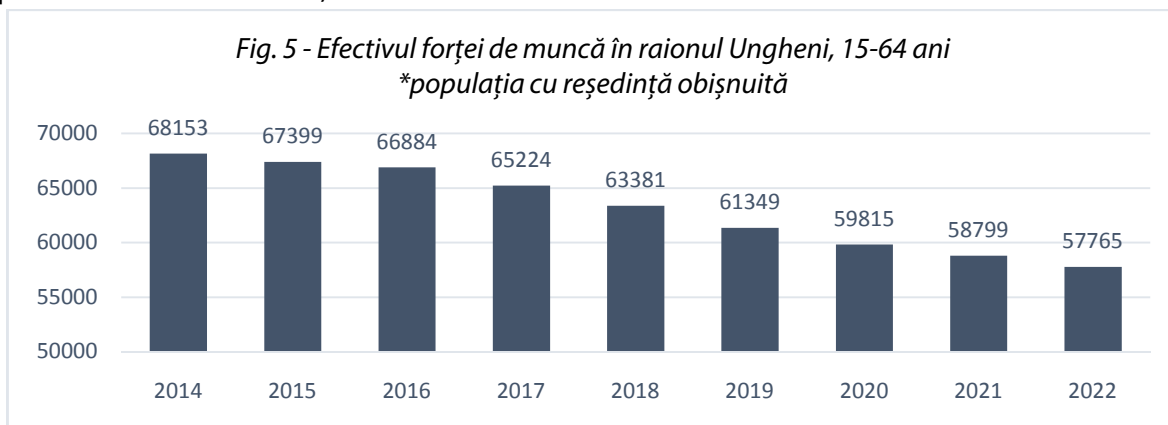
⁶ <https://mf.gov.md/ro/buget/circulara-bugetara>

Este dificil de estimat numărul real al populației în fiecare localitate, dar, în anul 2014, populația estimată în cadrul recensământului număra 101.064, iar populația prezentă - 111.000. La 1 ianuarie 2022, populația prezentă era estimată la 103.337 cetățeni. Presupunem că diferența dintre datele de la Recensământ și datele populației prezente în 2014 survine din cele 1,9% de neacoperire a respondenților și a cetățenilor care nu au raportat rudele plecate. Totodată, înșiși datele colectate în cadrul recensământului reprezintă o medie aritmetică între populația cu reședință obișnuită și populația stabilă în conformitate cu datele colectate în același an de BNS. Cu referire la numărul populației pe unități administrativ teritoriale de nivelul întâi, atât datele de la recensământ, cât și cele cu care operează Ministerului Finanțelor, sunt aproximativ similare, o diferență considerabilă de 1.671 locuitori o are doar municipiul Ungheni. Explicația acestor diferențe de date rezidă în metodologiile de calcul ce au fost utilizate în cadrul recensământului și atunci când se estimează populația prezentă.

Concluzionând, putem afirma că, indiferent de metodologia de calcul al populației, utilizată de BNS, dinamica demografică în raionul Ungheni este negativă. Aproximativ o treime din populație locuiește în arii urbane, două treimi - în cele rurale, iar conform unor estimări, numărul persoanelor care locuiesc în zonele rurale urmează să cunoască o ușoară creștere în următorii 15 ani. Raionul Ungheni dispune de un efectiv al forței de muncă, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 ani, de aproximativ 68% din numărul total al populației. Încă aproximativ 14% din cetățeni, cu vârsta de 64 ani și mai mult, ar putea fi încadrați în câmpul muncii.⁷ O caracteristică specifică pentru cetățenii cu vârsta de 64 ani și mai mult este că două treimi din această categorie sunt femei. Un alt aspect foarte important, care ar trebui să fie în vizorul autorităților, sunt efectele negative ale migrației tinerilor, fenomen care se va face resimțit pe termen mediu și lung.

IV. Profilul populației economic active din raionul Ungheni

Datele Biroului Național de Statistică privind populația cu reședință obișnuită pentru perioada anilor 2014-2022 relevă, în raionul Ungheni, o dinamică negativă îngrijorătoare a efectivului forței de muncă pentru vârstă de 15-64 ani. Conform acestor date, numărul persoanelor economic active s-a micșorat de la 68.153 în anul 2014, la 57.765 în anul 2022, ceea ce reprezintă o scădere de 15,2%.

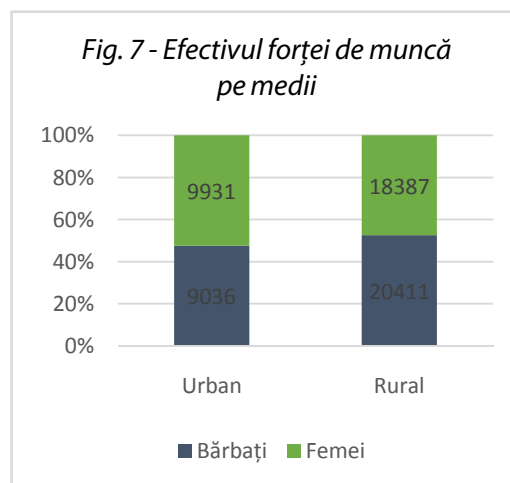
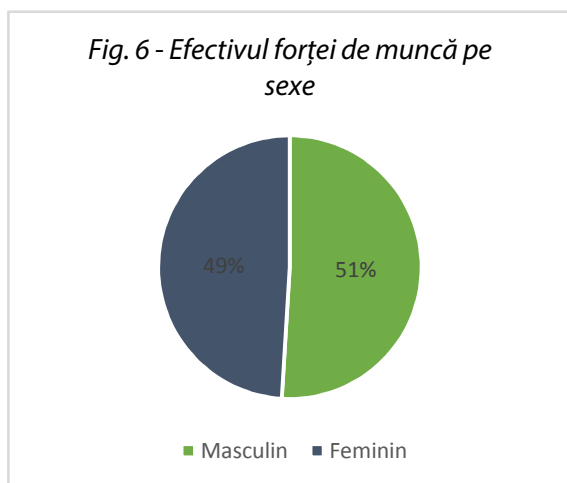

Sursa date: Biroul Național de Statistică

⁷ Datele primare au fost preluate din banca de date BNS, calculele au fost realizate de autor.

Dinamica negativă este mai puțin accentuată, dacă analizăm datele la nivel de populație stabilă. În aceeași perioadă de referință, efectivul forței de muncă, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani, a cunoscut o dinamică negativă de doar 3,7%: de la 85.415 în anul 2014, la 82.336 în 2019 (anul în care sunt accesibile ultimele date). Respectiv, dacă e să analizăm potențialul total al efectivului forței de muncă, cifrele cu care ar trebui să operăm sunt cele privind populația stabilă. Totuși, considerăm că pentru acest indicator cea mai relevantă este anume populația cu reședință obișnuită, deoarece este vorba de numărul persoanelor care au locuit preponderent în ultimele 12 luni pe teritoriul raionul Ungheni, indiferent de absențele temporare. Respectiv, anume pe acest efectiv de persoane poate conta economia locală, mai ales că indicatorii ce țin de migrația internă au o balanță negativă, iar cei ce țin de migrația externă, deși nu sunt disponibile date la nivel de Ungheni, tendința pe țară este evidentă – rata de cetățeni plecați peste hotare, care revin să trăiască permanent în Republica Moldova, este foarte mică.

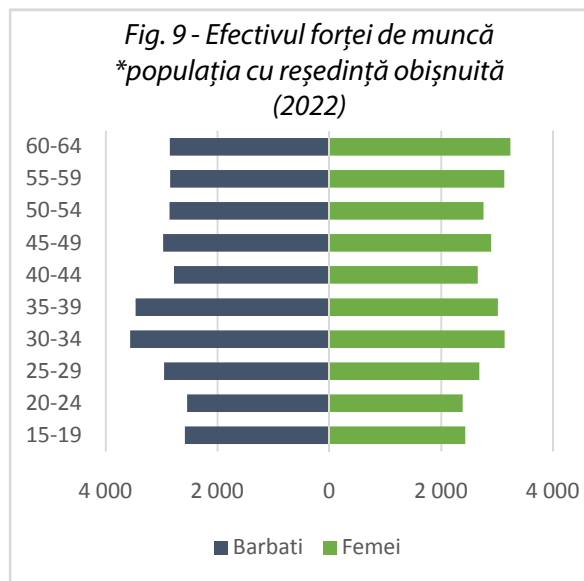
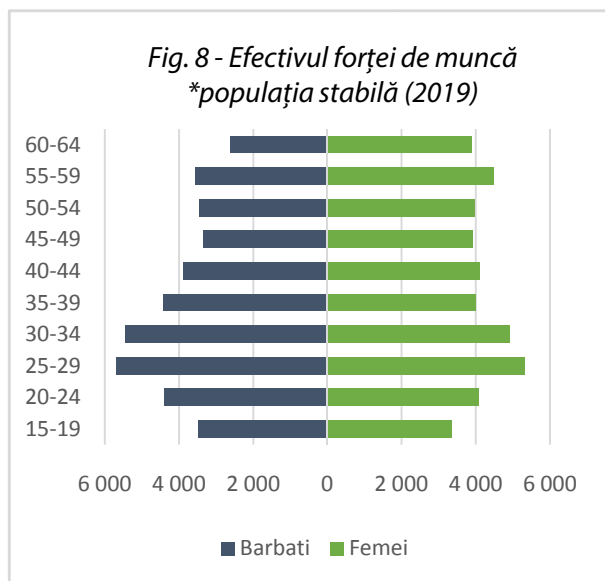
Conform datelor din anul 2022, efectivul forței de muncă din populația cu reședință obișnuită este distribuit uniform, 29.447 fiind bărbați (51,06%) și 28.318 - femei (48,94%). În ceea ce privește repartizarea pe medii, 18.967 din efectiv sunt în localitățile urbane, iar 38.798 - în localități rurale. Dezagregat pe medii și sexe, raionul Ungheni dispune de un efectiv al forței de muncă de 9.036 bărbați și 9.931 femei din mediul urban și 20.411 bărbați și 18.387 femei din mediul rural.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Dezagregat pe vârste (15-64 ani), pentru efectivul forței de muncă din numărul populației cu reședință obișnuită și al populației stabile pentru anul 2019 și 2022 există următoarele date:

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Din datele de mai sus putem observa că efectivul forței de muncă extras din populația cu reședință obișnuită reprezintă circa 8-12 la sută pentru fiecare cohortă demografică, triată din 5 în 5 ani. Totodată, aceeași rată, care variază în jurul cifrei de 10%, o întâlnim și la segmentele demografice care au, în prezent, vârsta de 0-4, 5-9, 10-14 ani. Din aceste cifre putem deduce că, în lipsa unor situații imprevizibile și cu caracter extraordinar, va exista continuitatea efectivului forței de muncă cel puțin pentru încă 15 ani.

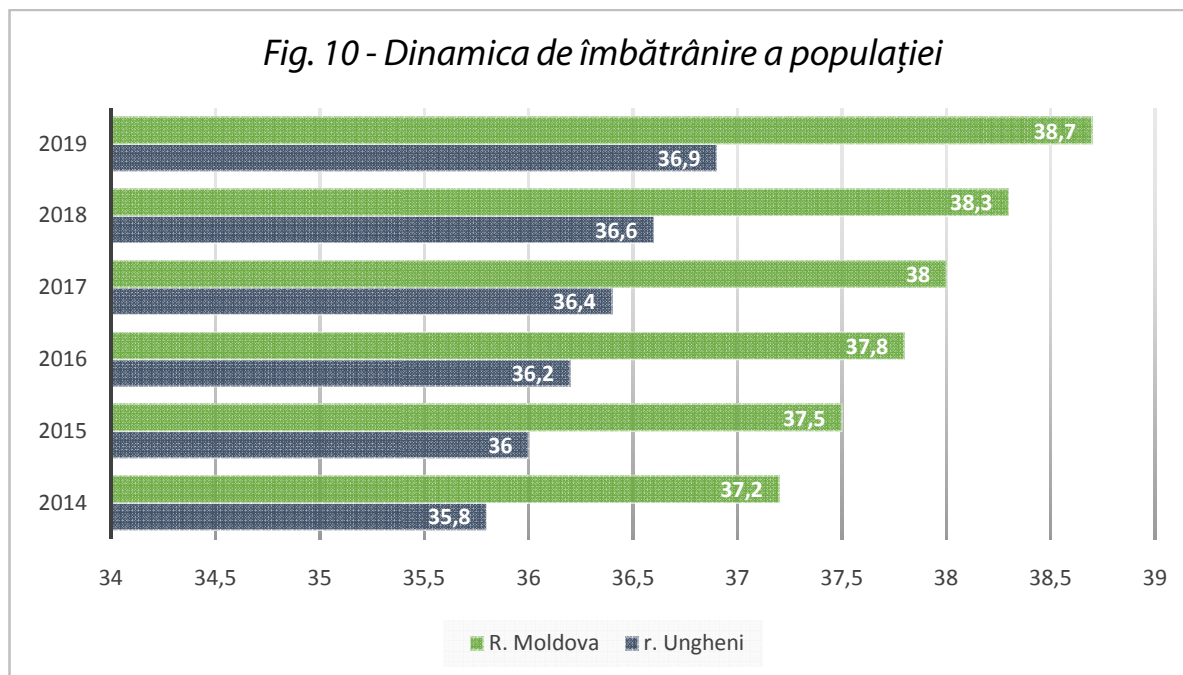
Un aspect negativ pentru piața forței de muncă locală îl reprezintă diferențele majore dintre populația stabilă și cea obișnuită la categoriile de vârstă 25-29 și 30-34 ani. Conform datelor disponibile, aceste categorii de vârstă reprezintă partea cea mai activă a proceselor migraționale. Astfel, din 21.391 de persoane, cu vârsta cuprinsă între 25 și 34 de ani, în raionul Ungheni locuiesc permanent doar 12.337.

Conform altor indicatori relevanți pentru efectivul și dinamica forței de muncă din raionul Ungheni, datele din punct de vedere al dinamicii de îmbătrânire a populației nu sunt pozitive. Doar în perioada 2014-2019, vârsta medie a crescut cu un an și o lună, de la 35,8 până la 36,9 ani. De notat că, potrivit acestui indicator, raionul Ungheni rămâne a fi unul dintre cele mai tinere raioane din țară, fiind depășit doar de Cantemir (36,3), Ialoveni (36,2) și Criuleni (36,4).⁸ Totodată, la acest indicator, în raionul Ungheni se observă o medie de vârstă mai ridicată la femei (38,7) decât la bărbați (34,9). Acest decalaj se explică prin faptul că femeile trăiesc cu 8,3 ani mai mult decât bărbații, speranța de viață în anul 2019 fiind de 75,1 ani pentru femei și 66,8 ani în cazul bărbaților.⁹

⁸ https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_2019.pdf

⁹ https://statistica.gov.md/ro/durata-medie-a-vietii-in-republica-moldova-in-anul-2019-9578_50077.html

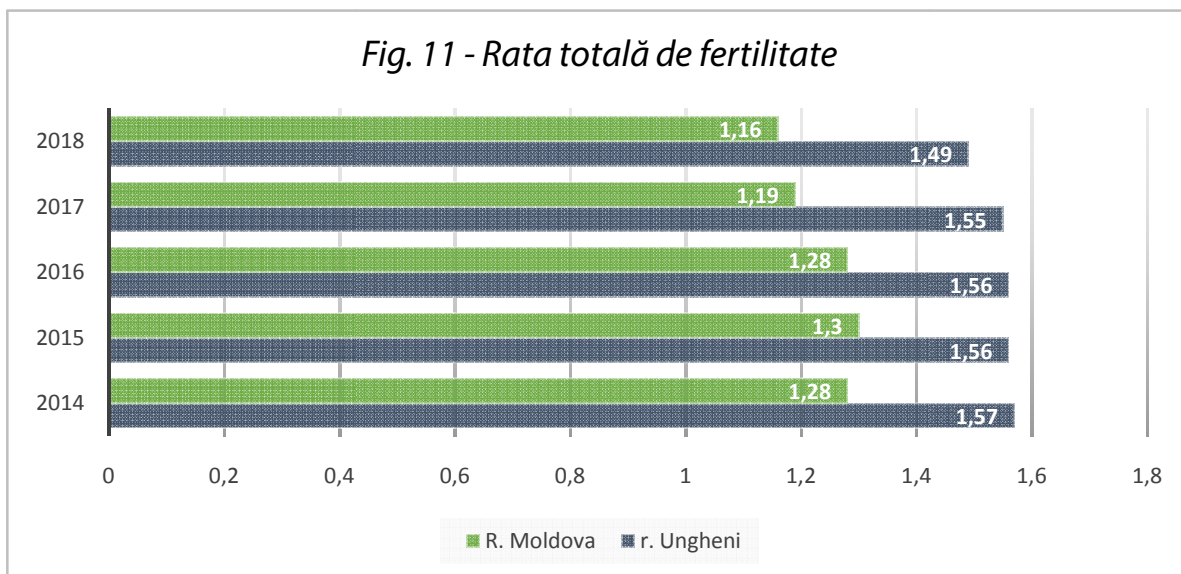
Dezagregat pe ani, datele privind dinamica de îmbătrânire a populației raionului Ungheni pot fi vizualizate mai jos:

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Totodată, la nivel de număr mediu de copii născuți de o femeie pe parcursul vieții sale fertile, raionul Ungheni era depășit, în anul 2018, doar de Dondușeni, având un coeficient mult mai ridicat decât media pe țară de 1,49. Acest coeficient ridicat trebuie promovat și valorificat de autoritățile locale prin diferite măsuri și politici socio-economice, care să nu stimuleze migrația internă, în special spre Chișinău, dar și cea externă - în special în țările UE. E nevoie de creat noi oportunități pe piața muncii, un climat cât mai favorabil dezvoltării mediului antreprenorial și asigurarea copiilor cu locuri de creșă, grădiniță și programe after-school, pentru a oferi premise prielnice revenirii cât mai curând a femeilor în câmpul muncii, mai ales că tendința raională a acestui indicator este similară cu cea la nivel de țară. Doar în perioada 2014-2018, rata totală de fertilitate în raion a scăzut de la 1,57 copii per femeie pe parcursul vieții fertile la 1,49.

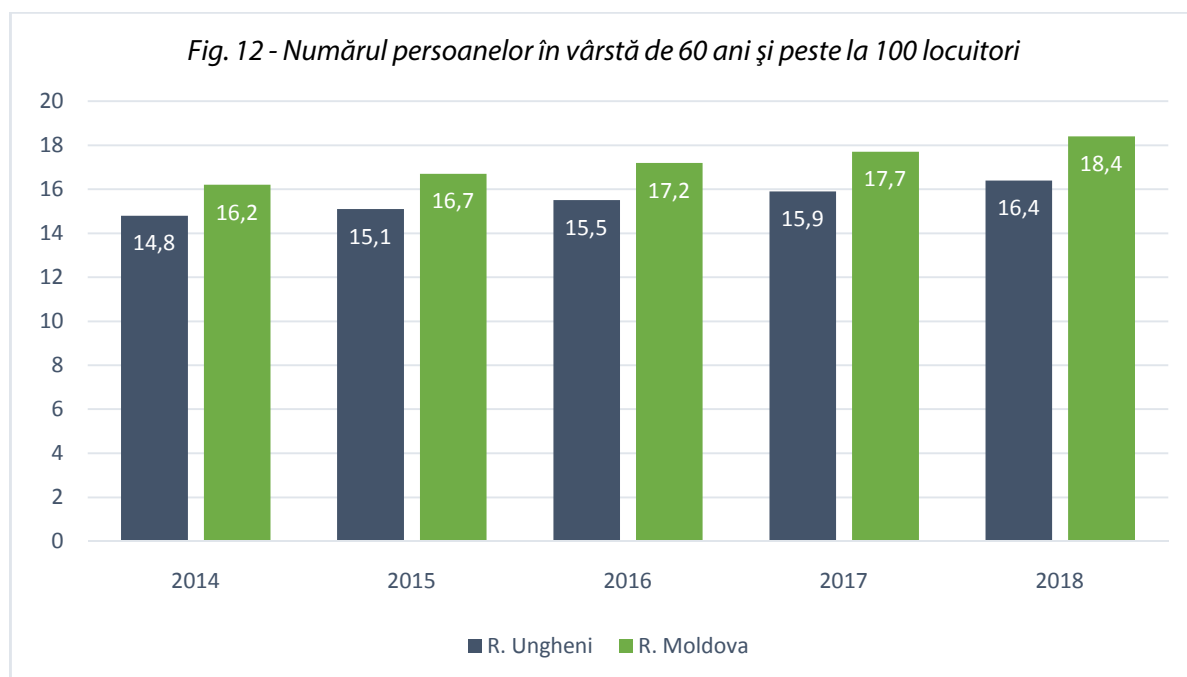
Reieșind din tendințele demografice generale negative, mai ales pentru categoria de vârstă 25-35 ani, dar și din tendința descendentă a ratei totale de fertilitate, e foarte probabil ca pentru anul 2022 acest indicator să fie și mai mic.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Conform unui alt indicator - numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și mai mult la 100 de locuitori - statistica BNS evidențiază tendințele negative asupra efectivului forței de muncă, acesta crescând, doar în perioada 2014-2018, cu 1,8%: de la 14,8 în 2014, la 16,4 în 2018 (când sunt disponibile ultimele date conform acestei metodologii de calcul).

Pe de altă parte, pentru perioada 2019-2022, avem date disponibile cu care operează Ministerul Finanțelor, din care putem concluziona că aceste tendințe continuă, pentru anul 2022 acest indicator în raionul Ungheni fiind de circa 18%.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Referitor la migrația internă, determinată de schimbarea domiciliului, în ultimii ani a existat, conform datelor disponibile, doar o dinamică negativă, care se reflectă atât la nivel de efectiv al populației în general, cât și la nivel de efectiv al forței de muncă.

Tabel 3. Migrația internă a populației raionului Ungheni

	Sosiți	Plecați	Sold
2014	960	1.256	-296
2015	985	1.272	-287
2016	898	1.284	-386
2017	759	1.010	-251
2018	730	1.177	-447
2019	905	1.356	-451
2020	612	1.008	-396

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Chiar dacă raionul Ungheni este supus unor fenomene demografice negative, care se reflectă și la nivel de țară, cum ar fi emigrarea și îmbătrânirea populației, în anul 2022 efectivul forței de muncă de pe teritoriul raionului constituia 57.765 cetățeni cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani. Totodată, dacă e să luăm în calcul și cetățenii raionului Ungheni angrenați în migrația internă și externă, atunci potențialul efectivului forței de muncă este de circa 82.000 de persoane.

Un fenomen demografic specific este emigrarea din raion a 42,3% din tinerii cu vârsta de 25-34 ani.¹⁰ Pe de altă parte, Ungheniul rămâne a fi unul dintre cele mai tinere raioane din țară cu o populație cu vârsta medie de 36,9 ani și cu una dintre cele mai mari rate de fertilitate, care constituie 1,49 copii născuți de o femeie pe parcursul vieții sale fertile. Considerăm că autoritățile publice trebuie să depună un efort conjugat cu toți actorii responsabili, pentru a crea condiții sociale și economice, care ar stagna fluxul migrator al segmentului de tineri, deoarece migrația galopantă a acestui segment social va avea repercusiuni negative pentru toți indicatorii demografici și economici pe termen mediu și lung.

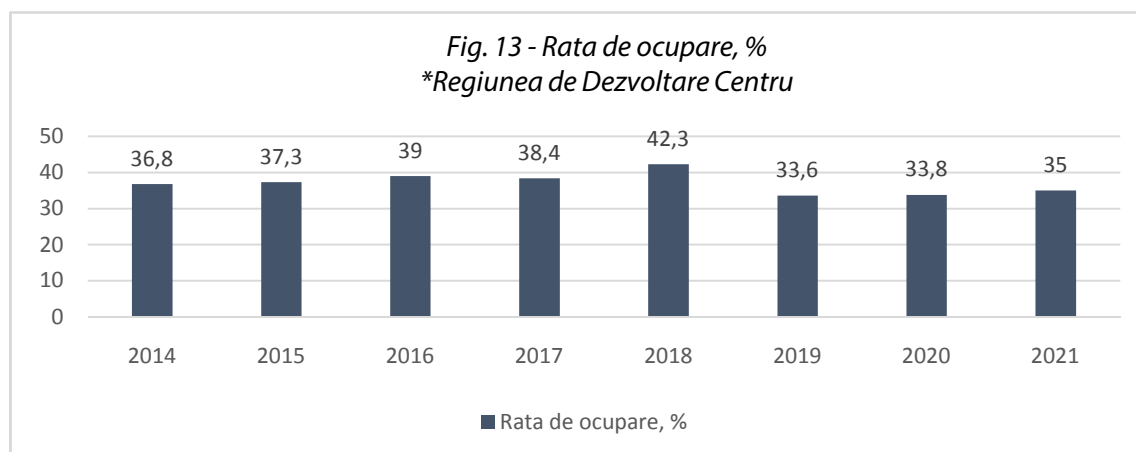
V. Ocuparea forței de muncă în raion

Conform informațiilor disponibile în publicațiile Biroului Național de Statistică, în anul 2021, rata de ocupare a populației la nivel de țară a constituit 39,8%, iar la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru - 35%, în creștere ascendentă trei ani consecutivi.¹¹ Această rată de ocupare în creștere a fost susținută de tendința pozitivă pe țară în anii 2021-2022, când a crescut numărul de întreprinderi nou-create în raport cu cele lichidate, dar și cifrele record pentru ultimii 5 ani de rentabilitate medie a activelor (ROA) de 7,4% și o rentabilitate a capitalului propriu (ROE) de 16,5% al sectorului real, dar și o majorare a indicelui producției agricole de 57,9% pentru anul 2021 față de 2020.¹²

¹⁰ Datele primare au fost preluate din banca de date BNS, calculele au fost realizate de autor.

¹¹ https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Forța_de_munca/FM_editia_2022.pdf

¹² Raport de stare a țării 2022, Expert-Grup

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Datele dezagregate privind profilul socio-economic al efectivului forței de muncă în raionul Ungheni sunt calculate de BNS doar în cadrul recensămintelor naționale, dar, reieșind din indicatorii calculați anual pe regiunile de dezvoltare, putem estima, cu un grad de acuratețe ridicat, profilul populației din raion după mai multe criterii, cum ar fi: participarea la forța de muncă, grupe de vârstă, sexe, medii, nivelul de instruire și statutul profesional.

Astfel, pentru a estima acești indicatori pentru raionul Ungheni, am utilizat indicatorii procentuali pentru fiecare criteriu la nivel de regiune de dezvoltare și am extrapolat pe datele disponibile la nivel de raion, cum ar fi criteriile de vârstă ale efectivului forței de muncă și numărul de angajați din sectorul formal (public și privat). Pentru a păstra proporționalitatea, datele pentru raionul Ungheni au fost extrase din categoria populației cu reședință obișnuită, exact ca în metodologia utilizată de Biroul Național de Statistică.

Tabel 4. Estimarea populației ocupate în raionul Ungheni pe criterii demografice

	Regiunea de Dezvoltare Centru (date BNS)		Raionul Ungheni (estimare de autor)
	Total	Rata de ocupare (%)	Total
Total	219.000	35,0	21.100
15-24 ani	12.100	14,4	1.160
25-34 ani	39.000	40,7	3.756
35-44 ani	59.500	52,6	5.718
45-54 ani	57.000	54,0	5.486
55-64 ani	46.900	39,8	4.515
65 ani și mai mult	4.400	4,0	422
Bărbați	113.000	37,8	9.700
15-24 ani	8.800	1,6	750
25-34 ani	19.700	45,9	1.700
35-44 ani	29.300	51,5	2.520
45-54 ani	26.900	48,6	2.340
55-64 ani	26.000	46,1	2.240
65 ani și mai mult	-	0,0	-

	Regiunea de Dezvoltare Centru (date BNS)		Raionul Ungheni (estimare de autor)
Femei	106.000	32,4	11.400
15-24 ani	3.400	8,5	370
25-34 ani	19.400	36,5	2150
35-44 ani	30.200	53,8	3300
45-54 ani	30.100	60,0	3250
55-64 ani	20.900	34,0	2350
65 ani și mai mult	-	0,0	-
Urban	55.000	45,5	7.000
15-24 ani	3.300	17,6	500
25-34 ani	15.600	58,6	2.000
35-44 ani	13.700	61,4	1.800
45-54 ani	9.900	64,3	1.300
55-64 ani	10.300	53,6	1.400
65 ani și mai mult	-	0,0	-
Rural	164.000	32,5	14.100
15-24 ani	8.900	13,5	775
25-34 ani	23.500	33,8	2.016
35-44 ani	45.800	50,5	3.948
45-54 ani	47.100	52,2	4.047
55-64 ani	36.600	37,1	3.144
65 ani și mai mult	-	0,0	-
Nivelul de instruire	219.000	35,0	21.100
Superior	41.200	60,4	3.950
Mediu de specialitate	28.900	43,7	2.771
Secundar profesional	59.000	39,3	5.657
Liceal, mediu general	35.700	31,4	3.423
Gimnazial	54.000	25,9	5.178
Primar sau fără școală absolvită	-	0,0	-

Sursa date: Estimare autor

Din această estimare putem constata că, după criteriul de vârstă, cea mai înaltă rată de ocupare în raionul Ungheni o au cetățenii cu vârsta cuprinsă între 35 și 54 de ani. Totodată, rata de ocupare în mediul urban este mai ridicată în rândul tinerilor și scade cu înaintarea în vârstă.

În zonele rurale, din contră, rata de ocupare este mai scăzută în rândul tinerilor. După nivelul de instruire, cea mai înaltă rată de ocupare este în rândul cetățenilor cu studii secundar profesionale, urmați de cei cu studii gimnaziale și superioare.

Utilizând același model de extrapolare a indicatorilor privind populația ocupată la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru, am realizat o estimare privind efectivul angajaților după grupele de ocupații în raionul Ungheni conform clasificatorului ISCO-08.

Tabel 5. Estimarea numărului de angajați după grupe de ocupații în raionul Ungheni

	Regiunea de Dezvoltare Centru (date BNS)	Raionul Ungheni (estimare de autor)
	Total	Total
Total	219.000	21.100
Demnitari, aleși locali, funcționari superiori	11.700	1.127
Specialiști în diverse domenii de activitate	29.600	2.851
Tehnicienii și alți specialiști cu nivel mediu de calificare	14.900	1.435
Funcționari administrativi	4.100	395
Lucrători în domeniul serviciilor și în comerț	36.700	3.535
Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, acvacultură, piscicultură și pescuit	22.200	2.138
Muncitori calificați și asimilați	38.400	3.699
Operatori și ansamblatori la/de mașini și instalații	23.000	2.215
Muncitori necalificați	38.400	3.699

Sursa date: Estimare autor

Începând cu anul 2019, definiția „ocupării” este aliniată prevederilor noului standard internațional. Astfel, Biroul Național de Statistică nu mai include în această categorie persoanele ocupate cu producerea produselor agricole, în special pentru consumul propriu, indiferent de numărul orelor lucrate. Totuși, am considerat că pentru cercetarea noastră este important să arătăm inclusiv activitatea economică a populației din raionul Ungheni prin prisma activității gospodăriilor țărănești, mai ales că în raion sunt înregistrate 18.642 de gospodării țărănești.

Tabel 6. Gospodăriile țărănești din raionul Ungheni

Localitate	Gospodării Țărănești	Gospodării Țărănești care prezintă rapoarte
or. Cornești	490	3
com. Agronomovca	55	3
com. Alexeevca	694	2
com. Boghenii Noi	553	1
com. Buciumeni	630	4
s. Bumbăta	351	3
s. Bușila	618	
s. Cetireni	821	1
s. Chirileni	25	
com. Cioropcani	346	3
com. Condrătești	924	
s. Cornești	481	6
s. Cornova	398	1
s. Costuleni	852	
com. Florițoaia Veche	1.105	9

Localitate	Gospodării Țărănești	Gospodării Țărănești care prezintă rapoarte
com. Hîrcești	1418	
com. Măcărești	716	4
s. Măgurele	472	
com. Mănoilești	528	10
com. Morenii Noi	132	5
s. Năpădeni	412	
com. Petrești	677	6
com. Pîrlița	373	6
s. Rădenii Vechi	548	1
com. Sculeni	819	5
com. Sinești	863	
s. Teșcureni	403	1
com. Todirești	47	1
s. Unțești	437	7
com. Valea Mare	1.245	2
com. Zagarancea	425	

Sursa date: GisLocal

Din datele oferite de platforma GisLocal, se evidențiază numărul mic de întreprinderi care completează rapoartele către autoritățile statului. Acest aspect este foarte important, deoarece, conform unor studii, activitatea economică informală constituie circa un sfert din întreaga economie a Republicii Moldova, fiind împărțită în mai multe părți egale, precum gospodăriile casnice, producția ascunsă în sectorul formal și activitățile neînregistrare.¹³

Implementarea unor politici naționale, care ar scădea nivelul economiei informale, ar avea un impact pozitiv, inclusiv asupra raionului Ungheni, prin formalizarea acestor activități, creșterea numărului de angajați formali și a veniturilor către bugetele locale. Practic, la acest aspect există un potențial ipotetic de a dubla numărul de cetățeni economic activi din raion.

Referitor la locurile de muncă dezagregat pe localități, BNS nu duce o asemenea evidență. În schimb, o parte din aceste date pentru anul 2021 sunt disponibile în chestionare completate de autorități în procesul elaborării Planului regional de amenajare a teritoriului raionului Ungheni. Datele sunt disponibile pentru toate localitățile, cu excepția municipiului Ungheni. Totodată, presupunem că în procesul de colectare și sistematizare a datelor au fost admise anumite erori, în special pentru comuna Buciumeni - privind locurile de muncă; și pentru satul Unțești - pentru posesorii de patente, aceste date fiind desconsiderate în tabelul de mai jos.

Tabel 7. Locurile de muncă dezagregate pe localități

Localitate	Număr de locuri de muncă	Număr de persoane care activează în bază de patente
mun. Ungheni		540
or. Cornești	155	15
com. Agronomovca	42	

¹³ <https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport20UNDP20Rom20neformal.pdf>

Localitate	Număr de locuri de muncă	Număr de persoane care activează în bază de patente
com. Alexeevca	40	
com. Boghenii Noi	77	
com. Buciumeni		
s. Bumbăta	108	
s. Bușila	125	
s. Cetireni	71	
s. Chirileni	167	
com. Cioropcani	147	
com. Condrătești	46	
s. Cornești	76	1
s. Cornova	65	1
s. Costuleni	78	1
com. Florițoaia Veche	90	4
com. Hîrcești	91	
com. Măcărești	209	
s. Măgurele	35	
com. Mănoilești,	188	1
com. Morenii Noi	56	
s. Năpădeni	38	
com. Petrești	277	5
com. Pîrlița	940	8
s. Rădenii Vechi	136	
com. Sculeni	486	2
com. Sinești	72	
s. Teșcureni	150	9
com. Todirești	285	
s. Unțești	80	
com. Valea Mare	356	4
com. Zagarancea	57	5

Sursa date: GisLocal

Corelând datele disponibile privind numărul populației și numărul de angajați la nivel local, putem constata că rata de angajare formală în localitățile rurale variază între 1 și 10%, aspect care nu contribuie la dezvoltarea acestor localități și, implicit, creează premise pentru bugetele austere ale localităților.

Efectivul salariaților atât din domeniul public, cât și din cel privat, a variat în ultimii 9 ani în jurul cifrei de 16-17 mii de angajați. Din cifrele disponibile, putem deduce că numărul de femei angajate pe parcursul anilor a fost cu 20-30% mai ridicat decât numărul bărbaților. Totodată, în prezent, circa 49% din angajați activează în sectorul public.

Tabel 8. Numărul de angajați în sectorul formal după forme de proprietate

	Ambele sexe / toate formele de proprietate	Femei	Bărbați	Proprietate publică	Alte forme de proprietate
2014	16.884	9.658	7.226	8.270	8.614
2015	16.699	9.670	7.029	8.323	8.376
2016	17.418	10.143	7.275	8.391	9.027
2017	17.044	10.250	6.794	7.901	9.143
2018	16.670	9.767	6.903	7.993	8.677
2019	16.846	9.895	6.951	7.672	9.173
2020	17.487	10.267	7.220	7.871	9.616
2021	16.834	9.908	6.926	7.592	9.242

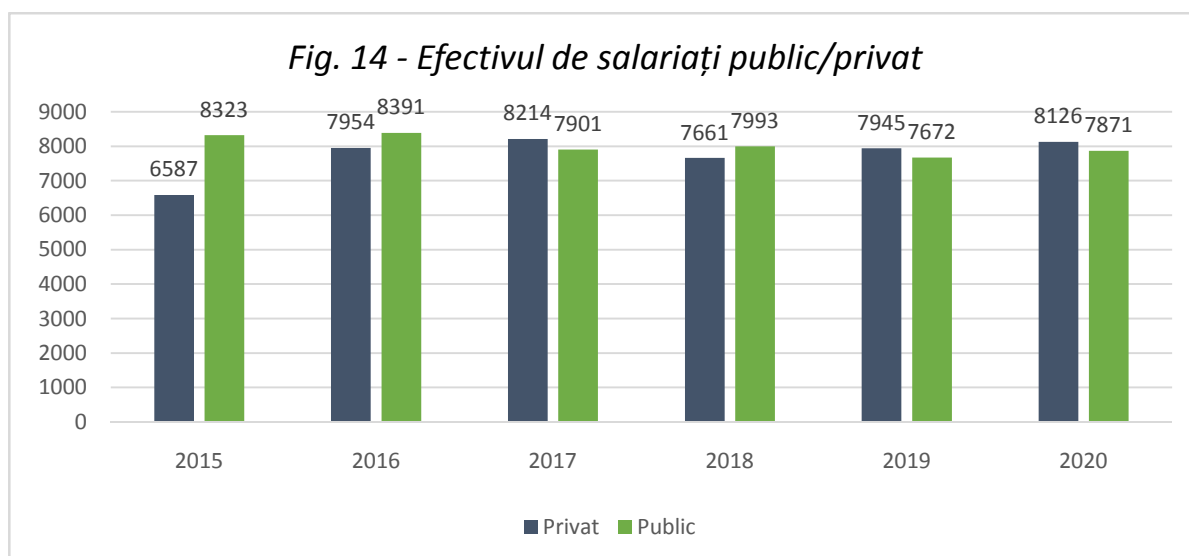
Sursa date: Biroul National de Statistică

Un indicator important al dezvoltării economice raionale îl reprezintă numărul de angajați formali din sectorul real, deoarece anume această categorie de cetățeni lucrează legal, achită impozite și contribuie direct la dezvoltarea raionului Ungheni. Un număr mai mare de angajați din sectorul real conduce la o creștere a consumului și, prin urmare, la o creștere a cererii pentru bunuri și servicii, ceea ce poate contribui la dezvoltarea economiei locale.

Pe de altă parte, numărul mic de angajați din sectorul real poate duce la o scădere a producției și a cererii pentru bunuri și servicii, ceea ce poate avea un efect negativ asupra dezvoltării economiei locale. De asemenea, scăderea numărului de angajați din sectorul real poate duce la o scădere a salariilor și a nivelului de trai în regiune, ceea ce poate avea un efect negativ asupra dezvoltării economiei locale.

Cu regret, numărul de angajați din sectorul real reprezintă o fracțiune mică raportat la populația din raion. Mai mult, numărul salariaților din sectorul real este, practic, similar cu cel al angajaților din sectorul public. Conform datelor disponibile pentru perioada 2015-2020, acest raport s-a plafonat în jurul a 50%.

Chiar dacă angajații din sectorul public au un rol important în menținerea stabilității economice și a nivelului de trai, prin oferirea de servicii esențiale, cum ar fi sănătatea și educația, cu un sector real subdezvoltat și o dependență prea mare de sectorul public, poate avea pe termen lung un efect negativ asupra pieței economice locale, dacă administrația locală nu va avea suficienți bani pentru a plăti salariile acestor angajați sau va menține salariile la cote minime.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Numărul de întreprinderi înregistrate în raionul Ungheni depășește cifra de 5.000. Dar marea majoritate a acestora nu sunt active la moment. Din cele peste 5.000 de întreprinderi, depuneau rapoarte regulat doar 1.103.

Dincolo de acest aspect, care este valabil în toată țara, conform datelor statistice, putem observa că activitatea antreprenorială în raionul Ungheni are o dinamică pozitivă. Doar în perioada 2015-2020, numărul de întreprinderi active a crescut cu 100, ceea ce reprezintă o creștere de circa 8%. Se observă și o creștere de circa 17% a numărului de salariați. Indicatorii pozitivi se relevă și în cifrele de afaceri și remunerarea muncii pentru acești ani, care s-au dublat.

Tabel 9. Întreprinderile active din raionul Ungheni

	Numărul de întreprinderi raportoare	Numărul mediu de salariați	Cifra de afaceri, mii lei	Remunerarea muncii, mii lei
2015	1.003	6.587	3.333.674,6	246.403,1
2016	1.026	7.954	4.515.394,6	337.090,2
2017	1.059	8.214	4.814.148,0	385.468,4
2018	1.065	7.661	4.507.648,0	409.497,5
2019	1.090	7.945	5.108.428,0	474.354,1
2020	1.103	8.126	5.074.830,0	S

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Notă: pentru a păstra confidențialitatea datelor, poziția marcată cu "S" nu pot fi diseminate (Art. 18, par.4 al Legii cu privire la Statistica oficială nr.93 din 26.05.2017)

Triat pe activități economice, efectivul salariaților formali este cel mai ridicat în domeniul industriei și construcțiilor, unde, în ultimii 9 ani, numărul de angajați a crescut constant, de la 4.639 până la 5.700 angajați. Un impact pozitiv asupra acestei creșteri presupunem că îl are Zona Economică Liberă „Ungheni-Business” cu cei 44 de rezidenți și circa 2.794 de angajați. Celelalte domenii de activitate au păstrat aceeași tendință ca și pe țară, cu o ușoară scădere, reieșind din dinamica negativă a proceselor demografice și lipsa unor politici publice eficiente, care să introducă în câmpul legal economia informală și să stimuleze creșterea economică la nivel local.

Tabel 10. Numărul de angajați triat pe domenii din raionul Ungheni

	Total pe activități economice	Agricultură, silvicultură și pescuit	Industrie și construcții	Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	Învățământ	Alte activități de servicii
2014	16.884	1.658	4.639	1.154	3.475	5.957
2015	16.699	1.616	4.668	1.201	3.460	5.755
2016	17.418	2.279	4.766	1.101	3.413	5.859
2017	17.044	1.716	5.055	1.052	3.322	5.899
2018	16.670	1.735	5.037	1.204	3.314	5.380
2019	16.800	1.400	5.300	1.200	3.300	5.700
2020	17.500	1.400	5.700	1.200	3.200	5.700

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Capacitatea unghenenilor de a accesa fonduri nerambursabile pentru dezvoltarea întreprinderilor se reflectă și în lista beneficiarilor de granturi de la Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenorialului¹⁴. Astfel, triat pe diferite programe de susținere, putem creiona următoarele rezultate pentru perioada 2020-2022:

- Start pentru tineri: 12 beneficiari din Ungheni din 377 granturi oferite;
- Femei în afaceri: 27 de beneficiari din Ungheni din 645 granturi oferite;
- PARE: 10 beneficiari din Ungheni din 373 granturi oferite;
- Ecologizare IMM / Transformare digitală / Internaționalizare: 2 beneficiari din Ungheni din 128 granturi oferite.

Totodată, conform rezultatelor obținute de companiile din raionul Ungheni, putem observa că s-a beneficiat de granturi mici în sume de până la 200.000 lei.

De asemenea, în cadrul Programului „EU4Moldova: Regiuni-cheie” (2019-2024), locuitorii raionului Ungheni beneficiază de un amplu program de granturi, constituit din mai multe etape. Până în prezent, au fost lansate trei apeluri de granturi, de care au beneficiat peste 30 de companii din raionul Ungheni, cu valoarea granturilor între 14 mii și 24 mii de euro.¹⁵ Au fost finanțate de asemenea 2 clustere, iar prin intermediul GAL-urilor au fost finanțate alte

¹⁴ www.oda.md

¹⁵ <https://eu4ungheni.md/>

afaceri mici la nivel local. În total, în perioada de implementare a Programului, doar pentru regiunea Ungheni vor fi oferite granturi ce vor depăși un milion de euro.

Chiar dacă nu există o dinamică pozitivă a numărului de angajați în sectorul formal, acest indicator pentru anul 2021 fiind similar cu cel din 2014, în raionul Ungheni se prefigurează unele tendințe pozitive, cum ar fi: creșterea numărului de întreprinderi active, impulsivitatea antreprenoriatului prin creșterea accesibilității la resurse diversificate de atragere de investiții, dublarea cifrei de afaceri a întreprinderilor și a fondului de remunerare a muncii, salarii balansate pentru femei și bărbați.

Totodată, pentru a crește calitativ activitatea economică și a spori rata de ocupare în regiune, se simte necesitatea unor intervenții structurale la nivel central, care ar stimula activitatea economică informală să treacă în albia legală.

VI. Analiza aspectelor calitative ale ocupării

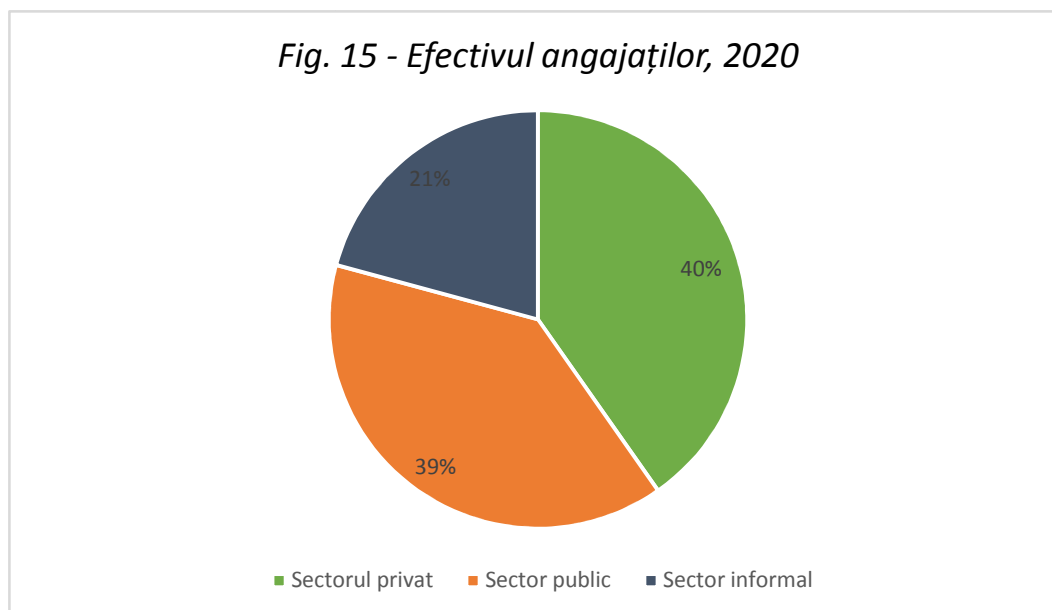
Date mai recente privind populația ocupată informal și a celei economic inactive, dezagregate la nivel de raion, decât cele prezentate în cadrul Recensământului populației și locuințelor din 2014 nu există. Să facem o estimare, reieșind din raporturile procentuale care erau la acel moment, nu este posibil din cauza unor serii de variabile din ultimii 9 ani, dar și a metodologiilor diferite de colectare a datelor. În schimb, am putea extrapola anumite date pe care le avem la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru cu datele din raionul Ungheni. Astfel, conform datelor pentru anul 2021, ocuparea informală în această regiune a constituit 20,5% din totalul populației economic active.¹⁶

Putem constata că efectivul angajaților din raionul Ungheni constituie circa 22.500 persoane,¹⁷ dintre care 5.000 sunt antrenate în sectorul informal și 17.500 în sectorul formal (public și privat). Respectiv, putem estima că, în anul 2020, rata de angajare a persoanelor cu vârsta de 15-64 ani în municipiul Ungheni a fost de circa 37,7%, sau 32,5% pentru vârsta de 15 ani și mai mult, indicator practic similar cu cel de la nivel regional.

¹⁶ https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_2022.pdf

¹⁷ Datele primare au fost preluate din Statistica teritorială pentru anul 2020 a BNS, calculele au fost realizate de autor.

Fig. 15 - Efectivul angajaților, 2020

Sursa date: Estimare autor

Mobilitatea salariaților la locul de muncă este un alt indicator reprezentativ pentru piața muncii locală. Rata salariaților angajați și eliberați în cursul anului este de circa 30% din numărul total de angajați.¹⁸ Riscăm să presupunem că mobilitatea atât de mare este determinată de procesele migraționale, situația economică instabilă, dar și de o practică destul de nocivă de a elibera angajații în ultimele zile ale anului și de a-i reangaja la început de an pentru a economisi banii pentru plățile către CNAM și CNAS.

Tabel 11. Mobilitatea angajaților în cursul anului

	Salariați angajați în cursul anului		Salariați eliberați în cursul anului		Locuri de muncă vacante la sfârșitul anului	
	mii persoane	în % față de numărul locurilor de muncă	persoane	în % față de numărul locurilor de muncă	unități	în % față de total locuri de muncă
2017	4.623	31,3	4.520	30,6	511	3,4
2018	4.239	29,7	4.190	29,3	581	4,1
2019	5.040	31,0	4.779	29,4	1.091	6,7
2020	4.800	31,0	4.200	27,1	500	3,3

Sursa date: Biroul Național de Statistică

¹⁸ Salariații unor instituții ale organelor apărării naționale, securității statului și ordinii publice sunt incluși doar în totalul pe țară și nu sunt repartizați în profil teritorial.

Din statistica oficială, putem observa că există tendința ca, în ultimii 6 ani, locurile de muncă vacante, disponibile la sfârșitul anului, să fie de circa 500 - o cifră foarte mică, reieșind din faptul că peste 37.000 de ungheneni nu au un loc de muncă, iar lipsa de alternative presupunem că contribuie și la percepția generală a acestei facțiuni sociale de a nu căuta și nici a nu dori să își găsească un post de muncă.

Totodată, în procesul de cercetare, am încercat să identificăm, din surse deschise, de pe paginile web specializate, câte oferte de muncă sunt disponibile în raionul Ungheni.

În luna decembrie 2022, numărul de locuri de muncă disponibile varia între 10 și 80 de poziții. Aproximativ 35 de poziții vacante pot fi găsite și pe platforma oficială a ANOFM.¹⁹ În mare parte, pozițiile vacante sunt în domeniul industrial, acestea fiind plasate de companiile din Zona Economică Liberă. Totodată, pe platformele de anunțuri comerciale există un număr mare de locuri vacante în industria outsourcing.

Tabel 12. Posturi vacante în raionul Ungheni, disponibile pe platformele de angajare²⁰

Platformă de angajări	Numărul de locuri vacante
Rabota.md	82
Delucru.md	31
Piatamuncii.md	87
Makler.md	10
999.md	45
Angajat.md	35

Sursa date: Platforme de angajare

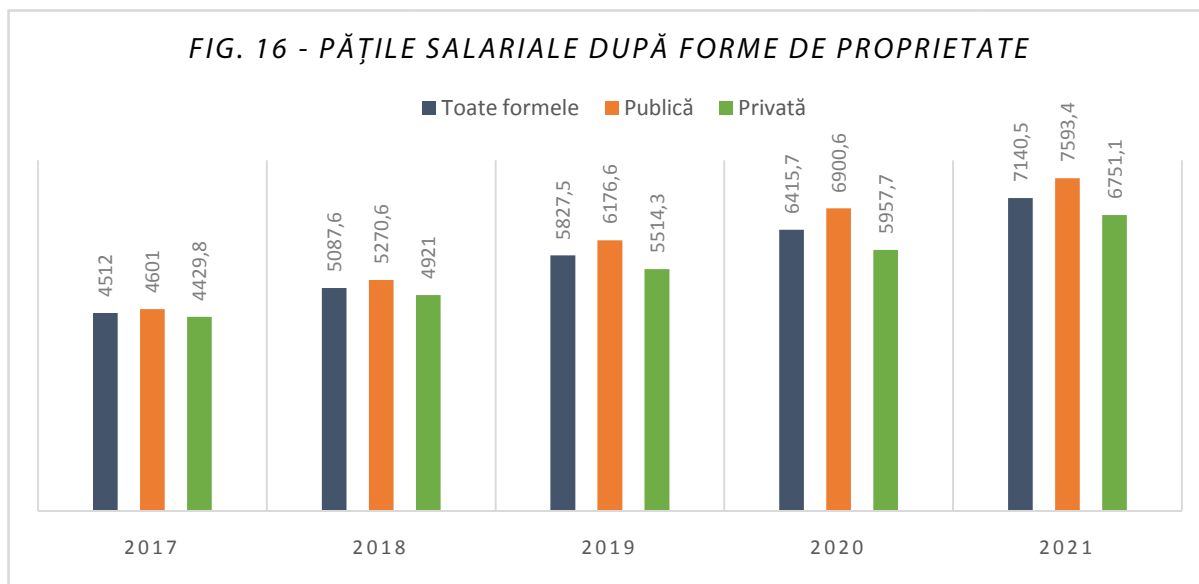
Mobilitatea ridicată a salariaților, cât și numărul mare de populație economic inactivă, este provocată, pe lângă unele motive obiective, cum ar fi studiile sau starea de sănătate, și de câștigul salarial mediu lunar brut din raionul Ungheni, care constituia, în anul 2021, 7.140,5 lei.

Un indicator relevant la acest capitol este faptul că salariile în domeniul public sunt mai ridicate decât cele din domeniul privat.

Aceste cifre pot fi explicate prin practica unor agenți economici de a oferi salarii informale, pentru a evita plata impozitelor, dar și a unui sistem economic care să producă plus valoare la nivel local pentru a oferi populației din domeniul privat salarii competitive.

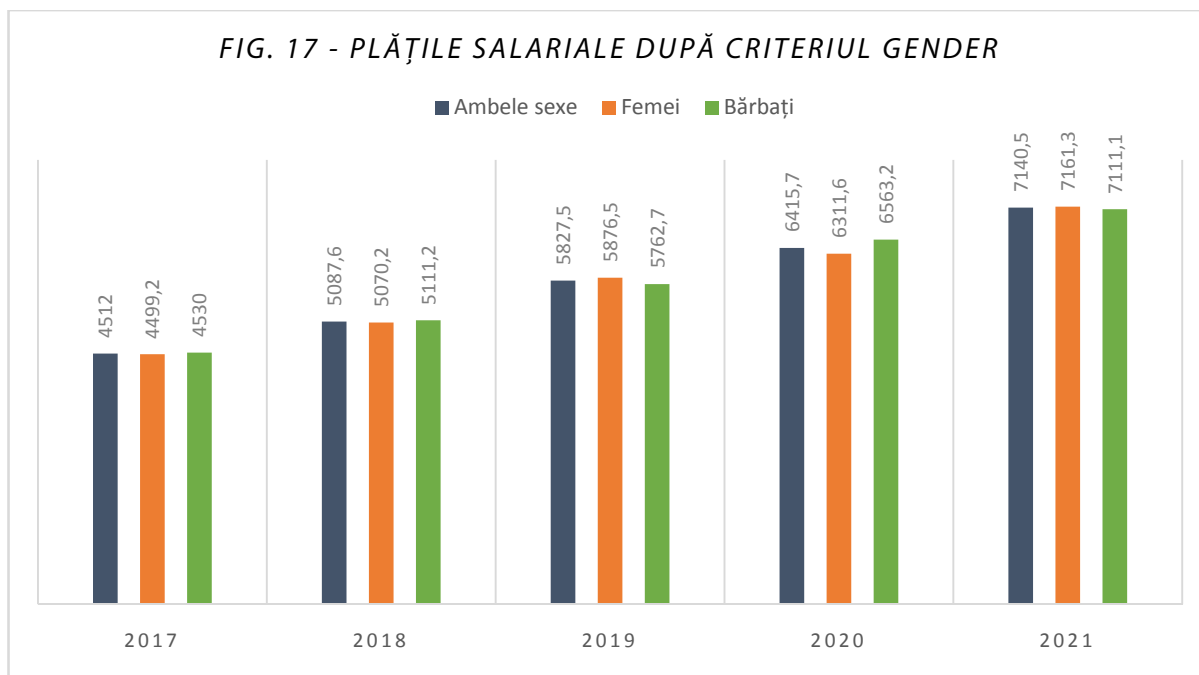
¹⁹ www.angajat.md

²⁰ Platformele de angajare au fost verificate în perioada 1-3 decembrie 2022.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

La nivel de salarizare, dezagregat pe sexe, în anul 2021 femeile au început, pentru prima dată, să primească salarii mai mari decât bărbații, deși, în ultimii 10 ani, discrepanța de salarizare nu a fost ridicată, fiind relativ balansată pe criteriul gender.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Câștigul salarial mediu lunar brut, pe activități economice, este cel din domeniul public, fiind urmat de cel din domeniul industriei și construcțiilor. Totodată, reieșind din statistica oficială la nivel național din acest an, care relevă că 60% din industria construcțiilor este antrenată în activități informale, putem presupune că anume acest tip de activitate economică oferă cel mai ridicat salariu real la nivel local.

Tabel 13. Câștigul salarial mediu lunar brut pe activități economice

	Total pe activități economice	Agricultură, silvicultură și pescuit	Industria și construcții	Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	Învățământ	Alte activități de servicii
2016	4.096,3	3.146,2	4.946,2	5.226,9	3.719,5	3.734,5
2017	4.512,0	3.406,5	5.405,5	5.380,0	4.118,1	4.149,9
2018	5.087,6	3.737,8	5.742,5	6.852,4	4.672,6	4.745,9
2019	5.827,5	4.420,0	6.290,9	7.635,8	5.702,7	5.444,5
2020	6.415,7	4.593,9	6.668,3	8.563,0	6.482,4	6.147,5

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Conform unor estimări, în perioada 2015 - 2020, în Republica Moldova pierderile fiscale, generate de economia informală, au crescut de la 8,9 miliarde de lei până la 15 miliarde de lei anual.²¹ Această problemă este valabilă și pentru raionul Ungheni, unde, conform estimărilor noastre, aproape 24% din numărul total de angajați sunt în sectorul informal. Este evident că autoritățile publice locale nu au foarte multe pârghii pentru a lupta cu acest fenomen, fiind necesare intervenții și politici la nivel central, cum ar fi: scăderea costurilor de conformare, disponibilitatea numerarului, reglementarea activităților agricole care implică zilierii, debirocratizarea proceselor antreprenoriale, facilități fiscale, educarea populației pentru a solicita contracte formale etc.

Aceste procese de reformare și resetare a domeniului antreprenorial ar avea repercusiuni pozitive și asupra mobilității angajaților, indicator care în raionul Ungheni atinge o cifră anormală, de aproximativ 20% pe parcursul unui an.²² Considerăm că aceste modificări calitative ar conduce inclusiv la creșterea salariului mediu lunar brut din raionul Ungheni, care constituia 6.415,7 lei în anul 2020 și era mai mic cu 14,2 lei decât media din Regiunea de Dezvoltare Centru și net inferior salariului mediu lunar brut pe țară, care constituia 7.943 lei în 2020.

VII. Populația inactivă și particularitățile șomajului

Populația economic inactivă reprezintă cetățenii cu vârsta de 15 ani și mai mult, care, din diferite motive, nu sunt încadrați în piața muncii. Aceasta poate include persoanele care sunt în școală, în învățământ superior sau care își iau concediu de maternitate, dar poate include și persoanele care sunt la pensie sau care nu pot lucra din motive de sănătate. Conform statisticilor disponibile la nivel de regiuni, 97% din persoanele economic inactive nici nu caută, nici nu doresc să se angajeze în câmpul muncii.

²¹ <https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport20UNDP20Rom20neformal.pdf>

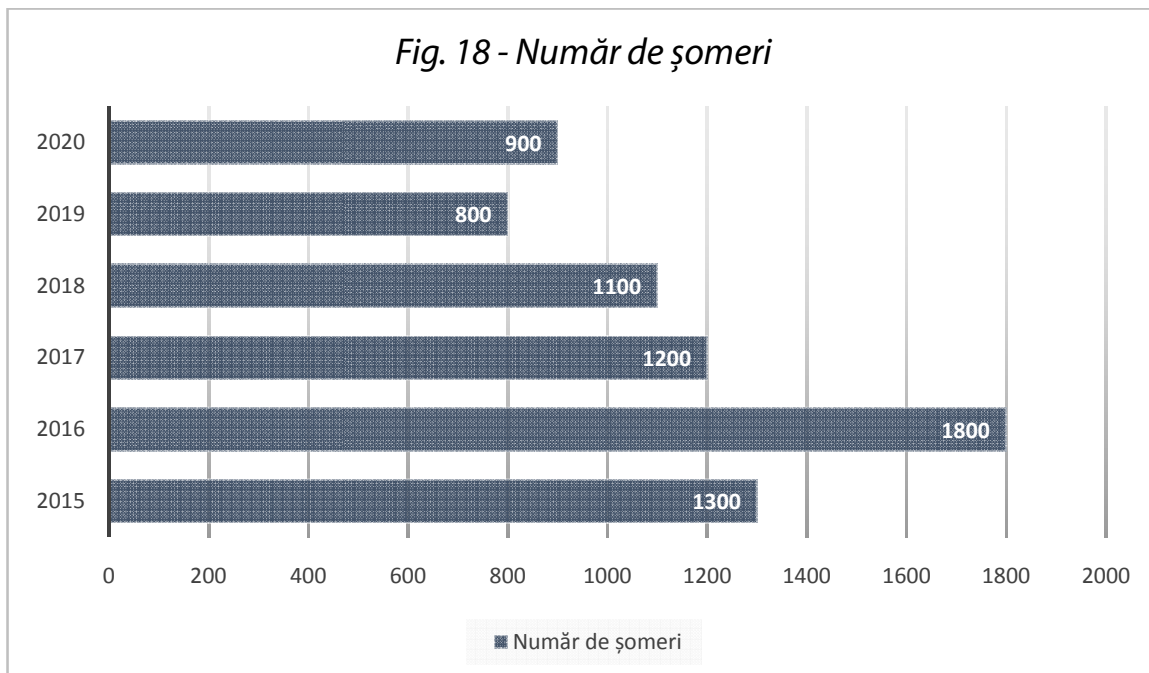
²² Datele primare au fost preluate din Statistica teritorială pentru anul 2020 a BNS, calculele au fost realizate de autor.

Populația economic inactivă are un impact negativ asupra situației economice la nivel local prin faptul că reduce numărul de persoane care contribuie la producția de bunuri și servicii și, implicit, la creșterea economică. Acest indicator este direct corelat cu oferta de pe piața muncii și politicile naționale și locale din domeniul sănătății și cel al educației. De asemenea, influențează asupra nivelului de încasări fiscale, deoarece oamenii care nu lucrează nu contribuie la veniturile fiscale prin plata impozitelor.

O altă categorie socială de populație economic inactivă sunt șomerii. Ei pot avea un impact semnificativ asupra dezvoltării economiei locale, atât prin reducerea nivelului de producție și venituri, cât și prin impactul asupra cheltuielilor și consumului. În primul rând, șomerii reprezintă o sursă de muncă pierdută pentru economia locală, ceea ce poate duce la o reducere a nivelului de producție și a veniturilor generate de aceasta. De asemenea, șomerii pot avea dificultăți în a-și îndeplini obligațiile financiare și în a-și plăti datoriile, ceea ce poate avea un impact negativ asupra stabilității financiare a economiei locale. În al doilea rând, șomerii au, de regulă, mai puțini bani disponibili pentru a cheltui pe bunuri și servicii locale, ceea ce poate duce la o scădere a cererii și, în cele din urmă, la o scădere a profiturilor și a numărului de locuri de muncă în sectorul comercial și de servicii.

Dinamica efectivului de șomeri este într-o continuă scădere în ultimii 9 ani. Astfel, dacă în anul 2014, la Agenția de Ocupare a Forței de Muncă Ungheni erau înregistrate circa 1.300 de persoane, în anul 2020 cifra a scăzut până la 900 de persoane. În primele nouă luni ale anului 2022, la agenție s-au adresat doar 590 de persoane, dintre care 96 deja au fost încadrate în câmpul muncii.

AOFM Ungheni oferă programe de sprijin și servicii, care să le ajute șomerilor să își găsească un loc de muncă și să își îmbunătățească abilitățile profesionale, ceea ce contribuie la o creștere a nivelului de ocupare și la o îmbunătățire a economiei locale în ansamblu. De asemenea, și politicile publice care susțin investițiile în educație și formare profesională în cadrul întreprinderilor din ZEL au un impact pozitiv asupra ratei șomajului și a dezvoltării economiei locale.

Sursa date: Biroul Național de Statistică

Pentru primele nouă luni al anului 2022, efectivul și structura șomajului înregistrat era următoarea:

Tabel 14. Efectivul și structura șomajului înregistrat

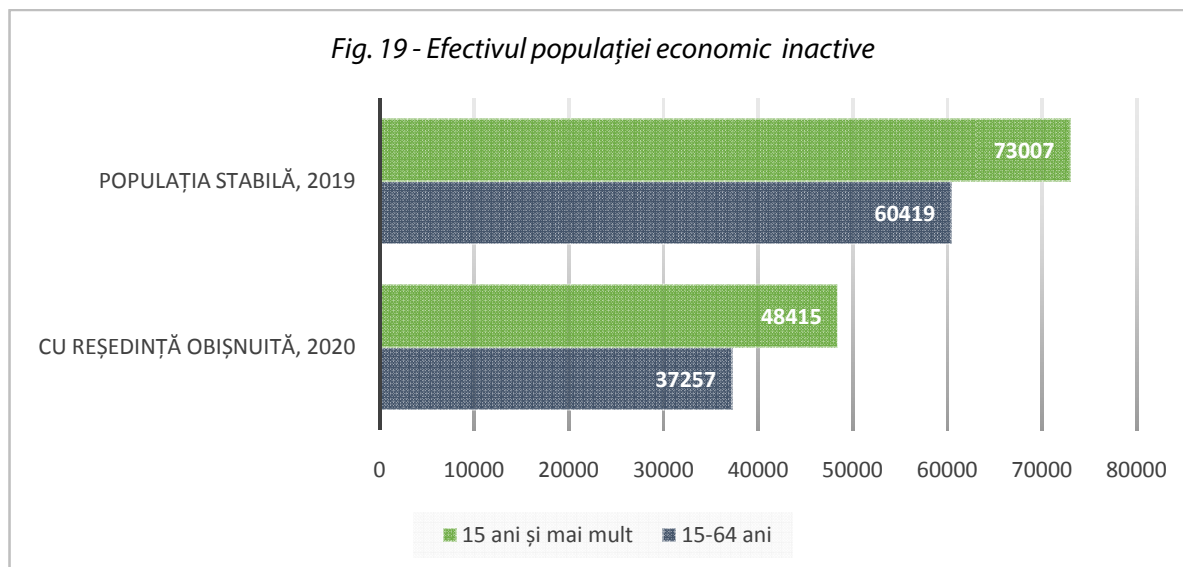
Înregistrați, șomeri			Vârsta					Studii		
Total	Femei	Bărbați	16-24	25-34	35-49	50-55	56+	primare gimnaziale liceale	secundar-profesionale	superioare /colegiale
590	371	219	25	75	198	133	159	473	58	59

Sursa date: ANOFM

O estimare a populației economic inactive poate fi realizată pentru anul 2020. Conform datelor disponibile, efectivul salariaților pentru acest an a constituit 17.487 cetățeni. Totodată, există un efectiv de 5.071 de cetățeni care sunt antrenați în sectorul informal. În total, cetățenii economic activi sunt în număr de circa 22.558. Reieșind din numărul de cetățeni economic activi, putem să estimăm care este populația economic inactivă după două criterii majore: populația cu reședință obișnuită și populația economic activă.

Astfel, conform criteriului de populație cu reședință obișnuită, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani, putem estima un efectiv al populației economic inactive de 37.257 persoane. În cazul în care e să considerăm populația economic inactivă toți cetățenii cu vârsta de 15 ani și mai mult, efectivul populației economic inactive este de 48.415. Totodată, efectivul populației economic inactive din populația stabilă relevă un potențial mult mai mare de forță de muncă

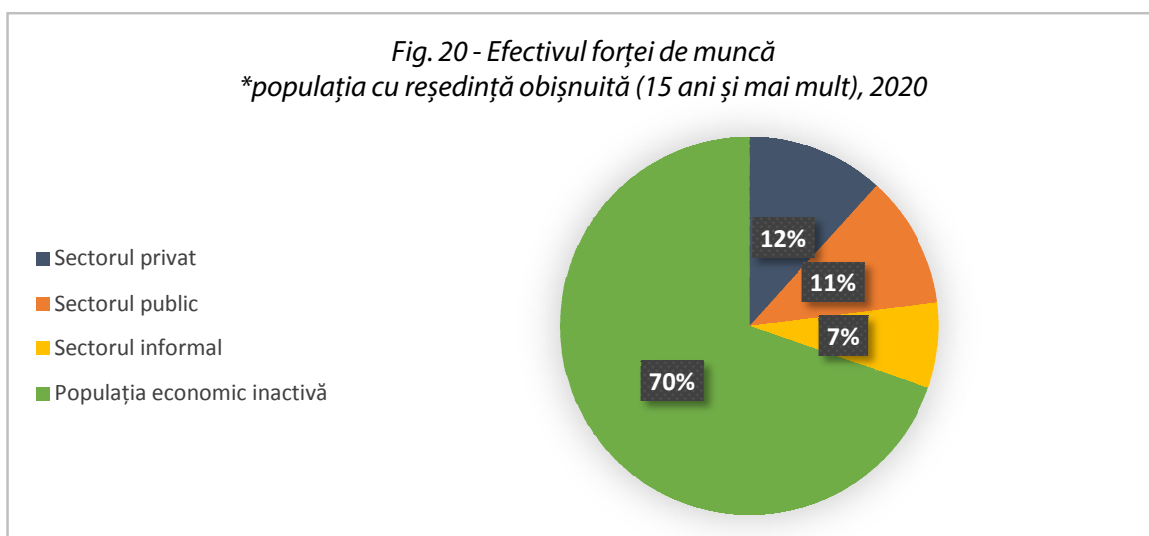
nevalorificată în raionul Ungheni. Astfel, conform ultimelor date disponibile, din anul 2019, din populația stabilă cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani, nu erau încadrate în câmpul muncii aproximativ 60.419 persoane. Dacă luăm în calcul efectivul disponibil al forței de muncă al populației stabile cu vârsta de 15 ani și mai mult, în anul 2019 exista un potențial de 73.007 cetățeni.

Sursa date: Estimare autor

Din câte putem observa, raionul Ungheni are un potențial al forței de muncă foarte ridicat, care, în perioada 2019-2020, era foarte puțin valorificat. În funcție de modul de calcul, raionul Ungheni ar dispune în prezent de circa 37.000 de cetățeni, cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani, care se află pe teritoriul raionului și care ar putea fi încadrați în câmpul muncii, ca să aducă beneficii majore economiei locale.

În cazul în care economia raională ar reuși să implementeze politici publice eficiente de revenire a populației antrenate în procesele migraționale și de creare a suficiente locuri de muncă decent plătite, raionul Ungheni ar dispune de un potențial de peste 70.000 de cetățeni care ar putea fi încadrați în piața locală a muncii, ceea ce ar conduce la o creștere economică foarte dinamică.

Sursa date: Estimare autor

VIII. Politici și strategii orientate spre stimularea ocupării forței de muncă în raion

Cadrul strategic de politici privind ocuparea forței de muncă în raion este prevăzut în Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Ungheni pentru perioada 2022-2030. Strategia, elaborată în anul curent, corespunde cu obiectivele stipulate atât în strategiile și documentele de planificare de nivel local și regional, cât și în cele de nivel de regiune și țară, dar și cu obiectivele trasate la nivel global, cum este Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030.

În cadrul obiectivului general privind sporirea atractivității și competitivității economice a regiunii Ungheni au fost elaborate alte patru obiective specifice, care urmează să susțină dezvoltarea clusterelor valorice prioritare și diversificarea activităților economice nonagricole, extinderea și echiparea infrastructurilor și serviciilor de suport în afaceri, dezvoltarea și promovarea sustenabilă a turismului și dezvoltarea agriculturii și infrastructurii post-recoltare. Chiar dacă nu există un obiectiv specific pentru stimularea ocupării forței de muncă în raion, indirect, din alte obiective care pot contribui la dezvoltarea economiei, va avea de câștigat și piața forței de muncă. Totodată, în Strategie se atestă neconcordanța ofertei și cererii pentru forța de muncă și se creionează, printre riscuri, faptul că, deși există un efectiv mare de forță de muncă ieftină, aceasta este necalificată, fapt ce frânează implementarea tehnologiilor moderne.²³

Un aspect important, prevăzut în Strategie, este creșterea ratei de acoperire cu locuri de muncă (cu excepția celor cu finanțare din buget) până la cel puțin 55% față de numărul populației de vârstă aptă de muncă, care în prezent reprezintă circa 57.000 de persoane. Astfel, conform acestui obiectiv, în raionul Ungheni, până în anul 2030, ar trebui să fie create

²³ <http://www.crungheni.md/wp-content/uploads/2022/07/Strategie-Final-final.pdf>

circa 20.000 locuri noi de muncă - un obiectiv foarte ambițios, reieșind din faptul că în prezent, conform datelor oferite de ANOFM, sunt disponibile doar 500, iar pe de altă parte există o problemă majoră la nivel de calificare a forței de muncă.

Setarea unui indicator atât de ambițios se reflectă și în datele privind angajările ZEL „Ungheni-Business”, în cadrul căruia activează circa 40% din ungheneni și care, în perioada 2011-2020, a creat doar 1.000 de locuri de muncă noi.

Totodată, deoarece municipiul Ungheni reprezintă centrul economic al raionului, este extrem de important ca Strategia de dezvoltare municipală să contribuie la cea raională, deoarece, raportat la raion, în municipiul Ungheni sunt:

- 96,55% din totalul întreprinderilor;
- 98% din totalul locurilor din muncă;
- 95% din cifra de afaceri generată de întreprinderi.

În Strategia de dezvoltare socio-economică a municipiului Ungheni pentru perioada 2019-2025, sunt specificate obiectivele privind modernizarea, crearea infrastructurii de afaceri și sprijinirea pentru dezvoltarea și menținerea investițiilor locale existente și promovarea unui mediu antreprenorial atractiv pentru tineri, femei, bărbați. De asemenea, se propune stimularea activității economice și atragerea investițiilor, dar și sporirea atractivității municipiului Ungheni și promovarea obiectivelor turistice.

Raportat la strategiile de dezvoltare socio-economică anterioare, în planurile de acțiuni, atât la nivel de municipiu, cât și la nivel de raion, se regăsesc unele activități care au fost incluse din nou, dar este important de specificat că se pune accent tot mai mare pe concepte de dezvoltare economică inovative printr-o abordare inteligentă, bazată pe specializare economică.

Conform raportului privind realizarea SNOFM 2017-2022 la nivel de țară, strategia nu a contribuit la atingerea integrală a țintelor stabilite, valoarea indicatorilor pieței muncii fiind încă la un nivel scăzut, iar cota muncii nedeclarate a rămas la același nivel.²⁴

Totodată, conform conceptului Programului de ocupare a forței de muncă pentru perioada 2022-2026, rezultatele slabe la nivel de indicatori au fost consecința implicării reduse a instituțiilor responsabile și capacității reduse a acestora, slabei cooperări și finanțării inadecvate a acțiunilor din strategie.²⁵

În noul program se dorește realizarea a patru obiective specifice noi:

- consolidarea cadrului instituțional relevant la nivel național;
- creșterea nivelului ocupării formale a forței de muncă;
- îmbunătățirea calității forței de muncă și sporirea productivității muncii;
- facilitarea integrării grupurilor vulnerabile în piața muncii.

²⁴ https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_final_snofm_2019.pdf

²⁵ https://social.gov.md/wp-content/uploads/2021/09/Concept_program_ocupare_2022-2026.pdf

De menționat că aceste obiective urmează să fie realizate în concordanță cu abordarea intersectorială a noului Program, cu prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice conexe ocupării forței de muncă. Totodată, marea majoritate a strategiilor sectoriale s-au finalizat în ultimii ani, iar în prezent, cu suportul donatorilor externi, se lucrează la un set nou de strategii pe termen mediu și lung.

Chiar dacă în majoritatea acestor documente autoritățile publice locale nu sunt direct responsabile de obiectivele propuse în planurile de acțiuni, indirect acestea pot și trebuie să contribuie la o serie de acțiuni cum ar fi:

1. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”:

- Atragerea investițiilor și crearea locurilor de muncă pentru populația rurală;
- Eradicarea muncii forțate, traficului de ființe umane și a muncii copiilor;
- Promovarea politicilor locale, care ar conduce la implementarea galopantă a economiei verzi.

2. Programul Național Strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025);

- Crearea unui număr suficient de grupe de creșă și grădiniță, pentru ca părinții să poată reveni în câmpul muncii;
- Crearea și dezvoltarea unor servicii calitative în domeniul sănătății.

3. Strategia pentru o economie incluzivă, durabilă și digitală până în anul 2030:

- Utilizarea tehnologiilor moderne pentru simplificarea sau eliminarea procedurilor birocratice;
- Dezvoltarea de noi servicii digitale ;
- Supremația documentelor digitale asupra celor eliberate pe suport de hârtie.

4. Strategia Națională „Diaspora-2025”:

- Organizarea de forumuri investiționale și economice;
- Dezvoltarea și implementarea de mecanisme colective de investiții pentru diaspora.

5. Programul Național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023:

- Creșterea ocupării forței de muncă și prognozarea competențelor pe domenii și profesii în corespundere cu cerințele pieței muncii;
- Valorificarea potențialului concetățenilor emigranți și promovarea măsurilor necesare asigurării reîntoarcerii acestora în raion;
- Integrarea persoanelor reîntoarse și a străinilor pe piața muncii.

6. Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova 2021-2027:

- Dezvoltarea unei infrastructuri locale de sprijinire a sectorului privat și de atragere a investițiilor;
- Creșterea ratei de acoperire cu locuri de muncă (cu excepția celor cu finanțare din buget) până la cel puțin 55% față de numărul populației cu vârsta aptă de muncă;

- Sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (infrastructură și servicii de suport, inovații, digitalizare, specializare inteligentă etc.).

7. Programul Național de Dezvoltare a Antreprenoriatului Social 2021-2025:

- Realizarea unor acțiuni și campanii de informare și promovare a întreprinderilor sociale de inserție în rândul populației din raion;
- Oferirea de suport multidimensional întreprinderilor sociale în activitatea și dezvoltarea acestora.

Reieșind din numeroasele programe și strategii care urmează să se implementeze la nivel național, cu impact intersectorial asupra pieței forței de muncă, administrația publică locală din raionul Ungheni urmează să elaboreze planuri locale de implementare, în conformitate cu domeniile de responsabilitate, mai ales că rapoartele de implementare a documentelor de politici publice anterioare evidențiază un nivel scăzut de implementare la nivel local.

Pe de altă parte, în implementarea noilor politici publice trebuie să se valorifice continuitatea anumitor priorități și măsuri, care fie și-au demonstrat eficiența și sustenabilitatea în timp, fie nu au reușit să fie realizate până în prezent din anumite motive, dar sunt importante pentru asigurarea ocupării forței de muncă în Republica Moldova.

IX. Concluzii și recomandări

Dezvoltarea socio-economică a raionul Ungheni în ultimii 20 de ani este caracterizată de aprofundarea discrepanțelor teritoriale, din cauza concentrării resurselor către municipiul Chișinău. Dezvoltarea neuniformă a Republicii Moldova a condus la faptul că, în ultimii ani, atât Guvernul Republicii Moldova, cât și donatorii externi, au inițiat și au implementat diferite politici publice, care să stimuleze dezvoltarea municipiului Ungheni. Una dintre realizările importante este includerea municipiului Ungheni în Programului Național de Dezvoltare a orașelor-poli de creștere, care dispune de un buget estimativ de 2,7 mlrd lei și urmează a fi implementat în perioada anilor 2021-2027. Totodată, raionul Ungheni, datorită amplasării strategice, la frontiera cu Uniunea Europeană, are un potențial economic ridicat, care îl poziționează avantajos în atragerea investițiilor.

Mai nou, statutul de țară candidat UE al Republicii Moldova va permite autorităților publice, antreprenorilor și cetățenilor să profite de noile oportunități, deoarece comunitățile locale din statele membre pot accesa fonduri europene pentru proiecte care sprijină dezvoltarea regională și locală. Va fi facilitată și mai mult cooperarea transfrontalieră între comunitățile din diferite țări membre, contribuind la o mai bună înțelegere și la o mai bună colaborare între acestea, mai ales că raionul Ungheni este deja membru al Euroregiunii „Siret-Prut-Nistru”.

Raionul Ungheni, prin intermediul Zonei Economice Libere „Ungheni-Business”, reieșind din poziționarea strategică, va fi și mai avantajat, deoarece procesele de integrare pot ajuta la promovarea creșterii economice și la crearea de noi locuri de muncă prin facilitarea schimburilor comerciale și a investițiilor.

În perioada 2019-2024, în municipiul Ungheni se implementează Programul „EU4Moldova: Regiuni-cheie”. Unul din rezultatele scontate ale programului este consolidarea capacităților

instituționale ale autorităților publice locale pentru a sprijini realizarea Strategiei locale de dezvoltare și creștere socio-economică integrată. Acest rezultat este extrem de important, deoarece raionul Ungheni dispune de o strategie de dezvoltare socio-economică ambițioasă, care răspunde la majoritatea provocărilor cu care se confruntă raionul și vine cu soluții de valorificare a oportunităților existente, reieșind din amplasarea limitrofă Uniunii Europene a raionului, infrastructurii existente și investițiilor de interconectare energetică, edilitare și logistice care se desfășoară în prezent.

Implementarea politicilor publice raionale în domeniul economic este extrem de importantă, deoarece, în prezent, din totalul populației cu reședință obișnuită, doar 12% activează în sectorul real al economiei – aspect extrem de important pentru dezvoltarea sustenabilă a raionului. Mai mult, în majoritatea localităților rurale rata de angajare variază între 1 și 5%, iar majoritatea angajaților sunt din sectorul educațional și conexe administrației publice.

Populația economic inactivă constituie circa 70%, iar această rată este alimentată și de lipsa locurilor de muncă la nivel local. Totodată, chiar dacă există un potențial efectiv ridicat de angajați, provocarea pentru angajatori constă în lipsa calificării forței de muncă. Acest cerc vicios conduce la crearea unui climat favorabil emigrării populației cu vârsta aptă de muncă. Plecarea forței de muncă din raion este stimulată și de salariile mai mici în comparație cu cele din municipiul Chișinău sau din alte raioane din Regiunea de Dezvoltare Centru. Datorită amplasării la frontiera cu România, în speță cu județul Iași, există tendința de angajare a unghenenilor în România, dat fiind faptul că pot face naveta.

Există diverse soluții și abordări pe care le poate prelua administrația publică locală pentru a integra populația economic inactivă în circuitul economic și a opri emigrația. O parte din ele sunt descrise inclusiv în documentele publice locale. Este important de reținut că printre factorii care conduc la emigrarea forței de muncă nu sunt exclusiv aspectele economice, dar au un anumit impact în luarea deciziilor și aspectele de ordin social, cum ar fi infrastructura edilitară, sistemul de sănătate și educațional. Astfel, reieșind din practica altor orașe și regiuni, care au trecut prin procese similare anterior aderării la Uniunea Europeană, putem menționa o serie de recomandări care, fiind implementate, ar putea influența pozitiv piața forței de muncă din raionul Ungheni:

- Stimularea creării de noi locuri de muncă prin programe de investiții publice și prin încurajarea investițiilor private. Acest tip de intervenții pot fi susținute, inclusiv prin oferirea de spații cu titlu gratuit pentru perioade determinate - pentru inițiativele economice care se pliază pe specializarea economică a raionului sau care vin cu inovații ce pot dezvolta servicii și produse cu valoare adăugată înaltă.
- Administrația raionului și cea a municipiului Ungheni pot stimula anumite grupe sociale să creeze afaceri prin lansarea de programe de granturi din fondurile locale. Acest tip de intervenție poate fi utilizat și în scopul de a canaliza actualii și viitorii antreprenori să dezvolte afaceri în domeniile-cheie pentru raion.
- Dezvoltarea unor parteneriate cu organizațiile non-guvernamentale locale pentru a instrui cetățenii în scrierea de proiecte, managementul proiectelor și fundraising.

- Scutirea de anumite taxe locale pentru perioade determinate pentru întreprinderile nou create sau pentru întreprinderile care angajează femei, tineri NEET, persoane cu dizabilități și emigranți.
- Construcția unei grădinițe noi și deschiderea grupelor-creșă în grădinițele existente, pentru a oferi părinților posibilitatea să revină cât mai curând în activitatea profesională. Totodată, este important ca direcția de resort a Consiliului Raional să dezvolte și să finanțeze programe after-school pentru elevi, care să ofere părinților, cât aceștia sunt la locul de muncă, confortul psihologic privind siguranța copiilor.
- Debirocratizarea și elaborarea unor proceduri simple și univoce de obținere a autorizațiilor și altor acte permissive pentru antreprenori. Digitalizarea proceselor de interacționare cu autoritățile locale. Asigurarea funcționalității principiilor „o singură dată”, interoperabilității platformelor și bazelor de date, supremația documentelor digitale asupra celor eliberate pe suport de hârtie.
- Cartarea problemelor sociale din raion și identificarea partenerilor din domeniul afacerilor sau al societății civile interesați în rezolvarea acestora sau care au soluții inovative și doresc să inițieze întreprinderi sociale. Oferirea de spații, contribuții financiare pentru aplicarea la proiecte și facilitarea colaborării cu alți actori statali în autorizarea activităților.
- Îmbunătățirea accesului la serviciile de sănătate și îngrijire socială, pentru a încuraja mai mulți oameni să rămână activi economic. Reieșind din rata de mortalitate foarte ridicată pentru bărbații cu vârsta de peste 60 de ani din raion, este important de identificat cauzele și de acționat cu politici de prevenție.
- Implementarea de politici de încurajare a muncii part-time și a flexibilității la locurile de muncă, pentru a încuraja mai mulți oameni să își găsească un loc de muncă.
- Dezvoltarea de parteneriate cu cele trei instituții de învățământ profesional (2 colegii și o școală profesională) din municipiul Ungheni, ajustarea ofertelor de instruire în concordanță cu necesitatea pieței muncii locale și atragerea investitorilor în domeniile în care se pregătesc specialiști locali.
- Promovarea în rândul angajatorilor a necesității să creeze un climat psiho-emoțional pozitiv pentru muncitori.

Dincolo de provocările socio-economice cu care se confruntă în prezent raionul Ungheni, o susținere fără precedent o are atât pe partea de politici publice, cât și din partea donatorilor. Totodată, în contextul regional actual și al dezvoltării unei interconectări multidimensionale cu România, raionul Ungheni este primul beneficiar în calitate de „poartă de vest a Republicii Moldova”, perspectivă care trebuie promovată și valorificată la maximum prin asimilarea cadențată a fondurilor și identificarea de noi oportunități care vor apărea.